

www.limburg.nl

Kernrapport Natura2000-plan 2020-2026
definitief

Geleenbeekdal (154)

december 2020

provincie limburg

Colofon

Voor u ligt het ontwerp-Kernrapport van het Natura 2000-plan Geleenbeekdal. Het uitgebreide hoofdrapport is een omvangrijk document met analyses, onderbouwingen en uitwerkingen die leidend zijn bij juridische en detailvraagstukken. Dit compacte kernrapport geeft alleen de kernpunten uit het hoofdrapport weer, zonder details, uitgebreide analyses en onderbouwingen. Voor gedetailleerde informatie verwijzen we u graag naar het Natura 2000-plan Geleenbeekdal.

Datum:

December 2020

Opgesteld door:

Provincie Limburg

Foto voorblad:

J. Veldman, Provincie Limburg

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1. Waaron een Natura 2000-plan?.....	7
1.2. Korte karakteristiek van het gebied.....	7
1.3. Aanvullende informatie.....	9
2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?	10
2.1 Europees beleid	10
2.2 Nationaal beleid	10
2.3 Provinciaal beleid	11
2.4 Waterbeleid	12
2.5 Gemeentelijk beleid.....	12
3. Ecologische analyse	13
3.1. Hoe ziet het gebied er nu uit?	13
3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?	15
3.3. Waar lopen we nog tegen aan?	17
4. Welke resultaten realiseren we?	19
4.1. Kernopgaven.....	19
4.2. Instandhoudingsdoelen.....	20
4.3. Mogelijkheden voor doelrealisatie	20
4.4. Visie (realisatiestrategie)	22
4.5. Invulling instandhoudingsdoelstellingen	24
5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?	26
5.1. Instandhoudingsmaatregelen.....	26
5.2. Monitoringsmaatregelen.....	27
5.3. Communicatiemaatregelen	28
5.4. Handhavingsmaatregelen	28
5.5. Welke gevolgen hebben de maatregelen voor de omgeving?.....	29
6. Financiering en subsidieregelingen	30
7. Toetsing huidig gebruik	32
Bijlage 1a Habitattypenkaart (noord)	39
Bijlage 1b Habitattypenkaart (midden)	40
Bijlage 1c Habitattypenkaart (zuid)	41
Bijlage 2 Leefgebiedenkaart Nauwe korfslak	42
Bijlage 3 Leefgebiedenkaart Zeggekorfslak	43
Bijlage 4 Leefgebiedenkaart Vliegend hert	44
Bijlage 5a Kaart potentie uitbreiding Kalkmoerassen H7230 en Alluviale bossen H91E0C (noord)	45
Bijlage 5b Kaart potentie uitbreiding Kalkmoerassen H7230 en Alluviale bossen H91E0C (zuid)	46

Voorwoord

Limburg heeft een gevarieerde en rijke natuur; dat koesteren we. De natuur is niet alleen van grote biologische en landschappelijke waarde maar zeer zeker ook van economische waarde. Denk maar aan de stroom recreanten en toeristen, die ook geld in het laadje brengen. Ook daarom koesteren we die natuur.

Voorop staan de 24 gebieden in onze provincie die zelfs heel Europa van onschatbare waarde vindt, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Dit is het netwerk van beschermde natuurgebieden in de EU om wilde planten en dieren te laten gedijen. Maar zeker ook dé gebieden, die de mens graag opzoekt; om de rust en stilte te ontdekken of om de flora en de fauna te bestuderen. Onze ambitie is om die rijkdom aan natuur te behouden en het beheer er van te verbeteren.

Reden waarom ik erg blij ben om vandaag aan U het Natura 2000-plan voor het gebied Geleenbeekdal te presenteren. Hierin staan concrete maatregelen die we gaan nemen voor het natuurherstel. Want er moet wel iets gebeuren.

In Zuid Limburg bevindt zich het fraaie Geleenbeekdal met haar zijbeken en hellingen. Verspreid ligt hier een reeks prachtige natuurparels, waaronder Terworm, Imstenraderbos, Kathagerbroek en het Platsbeekdal. Er komen onder andere zeldzame kalkmoerassen en bronnen voor, beekbegeleidende bossen, steile hellingen en bedreigde soorten als het vliegend hert en de zeggekorfslak. Het Geleenbeekdal, met haar rijke verscheidenheid aan planten- en diersoorten, is aangemeld onder Natura 2000. Ze vormen samen een verbindende ecologische schakel in het landschap en maken deel uit van de Natura 2000-gebieden.

Voor de totstandkoming van dit Natura 2000-plan heeft overleg plaats gevonden met de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten (beheerder van een aantal belangrijke deelgebieden) en op onderdelen met de gemeenten en belangengroepen. Ik wil de betrokken partijen bedanken voor hun constructieve inbreng.

De natuur in het Geleenbeekdal is qua flora en fauna op achterstand geraakt, een duurzame bescherming is hard nodig. Dit plan gaat daar verandering in aanbrengen.

Mevrouw Carla Brugman-Rustenburg
Gedeputeerde Natuur in de provincie Limburg

Samenvatting

Wat is Natura 2000?

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 willen we deze flora en fauna duurzaam beschermen. In juridische zin komt Natura 2000 voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen; in Nederland is dat vertaald in de Wet Natuurbescherming.

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Hierin staat wat er moet gebeuren om de voor dat gebied “aangewezen” instandhoudingsdoelstellingen te halen en wie dat gaat doen. Natura2000-plannen worden opgesteld in overleg met eigenaren, gebruikers en andere betrokken overheden, vooral gemeenten, waterschappen en provincies. In de meeste gevallen neemt de provincie het initiatief bij het opstellen van het Natura2000-plan, in sommige gevallen het Rijk.

Korte beschrijving Geleenbeekdal

Het Natura2000 gebied Geleenbeekdal met haar zijbeken als de Platsbeek en Hulsbergerbeek en met haar fraaie hellingen en zijdalen ligt in Zuid-Limburg, op het grondgebied van de gemeenten Beekdaelen, Voerendaal en Heerlen. De Geleenbeek ontspringt bij Benzenrade bij Heerlen in een grote bronvijver. Vanuit de bron stroomt de beek langs de N281 en de A76 via de plaatsen Heerlen, Voerendaal, Nuth en Schinnen naar Geleen en Sittard. Van daaruit stroomt de beek verder noordwaarts om ter hoogte van Roosteren samen te komen met de Roode Beek en verder noordelijk uit te monden in de Maas.

Het Natura2000-gebied Geleenbeekdal heeft een omvang van 253 ha. en omvat 12 deelgebieden, nl.: Imstenraderbos, Ten Esschen & Terworm, Cortenbacherbos, Weustenrade, Hulsbergerbeemden, Hellebroek, Platsbeek, Kathagerbeemden, Leeuw, Opgebroek en Stammenderbos (zie kaart 1.1). Belangrijke delen van het Natura2000-gebied zijn in eigendom en beheer bij de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten, waaronder Terworm, Imstenraderbos, Stammenderbos, Kathagerbroek en Hulsbergerbeemden. Ook Waterschap Limburg, gemeenten en de Provincie hebben een aanzienlijke grondpositie binnen het Natura2000-gebied.

Aanwijzingsbesluit

Door middel van het aanwijzingsbesluit d.d. 4 juli 2013 is het gebied Geleenbeekdal door de Staatssecretaris van Economische Zaken aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. In het aanwijzingsbesluit staan de doelstellingen en de begrenzing van dit Natura 2000-gebied aangegeven.

Voor het Geleenbeekdal zijn onderstaande habitattypen en -soorten opgenomen:

H7230	Kalkmoerassen
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
H9160B	Eigen-haagbeukenbossen
H91E0C	Vochtige alluviale bossen
H1014	Nauwe korfslak
H1016	Zeggekorfslak
H1083	Vliegend hert

Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Geleenbeekdal

Voor habitatype beuken-eikenbossen met hulst en de leefgebieden van de nauwe korfslak en het Vliegend hert geldt de doelstelling om de kwaliteit te handhaven. Voor de habitattypen Kalkmoerassen, Eiken-Haagbeukenbossen en Vochtige alluviale bossen en voor het leefgebied van de Zeggekorfslak dient een kwaliteitsverbetering te worden gerealiseerd. Ook geldt (binnen de grenzen van het gebied)

een areaal-uitbreidingsdoelstelling voor de habitattypen Kalkmoeras en Vochtige alluviale bossen.

Visie

Het Natura2000-plan Geleenbeekdal betreft een serie bijzonder waardevolle locaties, die op diverse plekken nog wel uitdrukkelijk en fraai samenhangen met het dwarsprofiel van het Geleenbeekdal (plateau - helling - hellingvoet - dalbodem) maar die in de lengterichting van het beekdal, door versnippering en verstedelijking, soms wat minder samenhang kent. In een zo druk verstedelijkt beekdal is het streven er op gericht om de samenhang in het dwarsprofiel en de beeklopen zoveel mogelijk te behouden of herstellen en de afzonderlijke waardevolle deelgebieden zo goed mogelijk in stand te houden en in kwaliteit te verbeteren.

Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in het Natura2000-gebied Geleenbeekdal spelen er naast kleinere locatiespecifieke knelpunten een tweetal overkoepelende zaken:

- vele habitattypen zijn stikstofgevoelig en ondervinden in meer of mindere mate last van de huidige eutrofiering via de lucht of via het grond- en kwelwater.
- de habitattypen Kalkmoerasen en Vochtige alluviale bossen hebben daarnaast last van verdroging en op sommige plaatsen van runoff van voedselrijk water en modder vanaf de plateauranden en hellingen naar de vegetaties.

Om weer tot een goed functionerend systeem te komen waarbij zowel de stikstofgevoelige als vocht-afhankelijke habitattypen en –soorten kunnen voldoen aan de behoudsdoelstellingen, is het oplossen van bovenstaande knelpunten essentieel.

Maatregelen

Voor het Natura2000-gebied Geleenbeekdal zijn de meeste habitattypen aangewezen als stikstofgevoelig. Het Natura2000-maatregelenpakket omhelst daarom de natuurmaatregelen die voortvloeien uit de PAS-gebiedsanalyse (2017) voor het Geleenbeekdal.

Daarnaast spreekt het Natura2000-plan zich uit over aanvullende, stikstofgerelateerde, maatregelen, die voortvloeien uit nader onderzoek of overleg. Ook gaat het Natura2000-plan in op maatregelen op het gebied van kennisleemten, monitoring en communicatie en geeft het inzicht in de maatregelen die in elk geval na 2021, tot aan het einde van de beheerplanperiode, noodzakelijk zijn.

Financiering

Voor uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de Natura2000-doelen voor het gebied Geleenbeekdal te behalen, heeft de provincie Limburg uit (de voortzetting van) het Natuurpact 2013 budget beschikbaar, dat is opgenomen in de meerjarige Programmabegroting van de provincie. Voor de uitvoering van dit Natura 2000-plan tot en met 2026 zijn de kosten ingeschat op circa € 4.825.000,-.

Kader voor vergunningverlening

In dit Natura 2000-plan is getoetst of het huidige gebruik in/rond het Natura2000-gebied (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Geleenbeekdal heeft. De beoordeling bestaat uit de effectenbeschrijving en effectenbeoordeling en richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype of –soort al dan niet kunnen worden uitgesloten. Op grond daarvan is in hoofdstuk 7 beschreven, welke van de huidige activiteiten, eventueel onder voorwaarden, door dit Natura2000-plan voor de komende 6 jaar vrijgesteld zijn van de vergunningplicht ex artikel 2.7, 2e lid van de Wet Natuurbescherming.

1. Inleiding

1.1. Waarom een Natura 2000-plan?

Het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal ligt in Zuid-Limburg. Er zijn verschillende deelgebieden, deels gelegen in het Geleenbeekdal zelf en deels in enkele zijdalen (o.a. Platsbeek, Hulsbergerbeek).

Plaatselijk hebben mijnverzakkingen geleid tot vernatting van de dalbodem (Kathagerbroek).

De grote hoogteverschillen in combinatie met de verschillen in geologische opbouw zorgen voor een gradiëntrijk gebied. In de dalen zijn natte tot vochtige bossen, bronbossen en soms bronweitjes aanwezig. Op de hoger gelegen delen bevinden zich bijzondere oude droge bossen. Deze bossen komen in Europa nauwelijks voor en zijn het waard om te beschermen. In de gebieden leven de zeldzame zeggekorfslak, nauwe korfslak en het vliegend hert.

Om deze bijzondere soorten en habitattypen te beschermen heeft de toenmalige minister van Economische Zaken in het kader van het Europese programma Natura 2000 het Geleenbeekdal aangemeld als Natura 2000-gebied. Het als Natura2000-gebied begrensde gedeelte heeft een oppervlakte van 253 ha en omvat een aantal terreinen langs de bovenloop van de beek en enkele van de zijbeken tussen Heerlen en Geleen.

De aanmelding als Natura 2000-gebied wil zeggen dat het Geleenbeekdal van internationaal belang is en dus op provinciaal, landelijk en zelfs Europees niveau bescherming verdient. Op die manier is ook een bijdrage geleverd aan de landelijke natuurdoelstellingen.

Provincie Limburg heeft de taak om het Geleenbeekdal te beschermen volgens de regels van de Wet Natuurbescherming 2017. De manier waarop het gebied ecologisch ontwikkeld en/of beschermd moet worden, is door de Provincie vastgelegd in voorliggend Natura 2000-plan met een looptijd van zes jaar. Hierin staat beschreven welke natuurdoelen nagestreefd moeten worden. U leest nu het kernrapport van dit Natura2000-plan.

Dit Natura 2000-plan is bedoeld om de volgende habitattypen en soorten te beschermen:

- Eiken-haagbeukenbossen
- Vochtige alluviale bossen
- Kalkmoerassen
- Beuken-eikenbossen met hulst
- Vliegend hert
- Zeggekorfslak
- Nauwe korfslak

In dit Natura2000-plan is omschreven wat er moet gebeuren om die doelen te bereiken. Dit plan heeft de volgende functies:

- Het Natura2000-plan omschrijft de huidige situatie van deze habitattypen en soorten en geeft aan wat het uiteindelijke doel is (hoofdstuk 3 en 4);
- Het plan geeft aan welke instandhoudingsmaatregelen nodig zijn (hoofdstuk 5 en 6);
- En het plan regelt voor bepaalde activiteiten de vrijstelling van vergunningplicht op grond van de Wet Natuurbescherming 2017 (hoofdstuk 7).

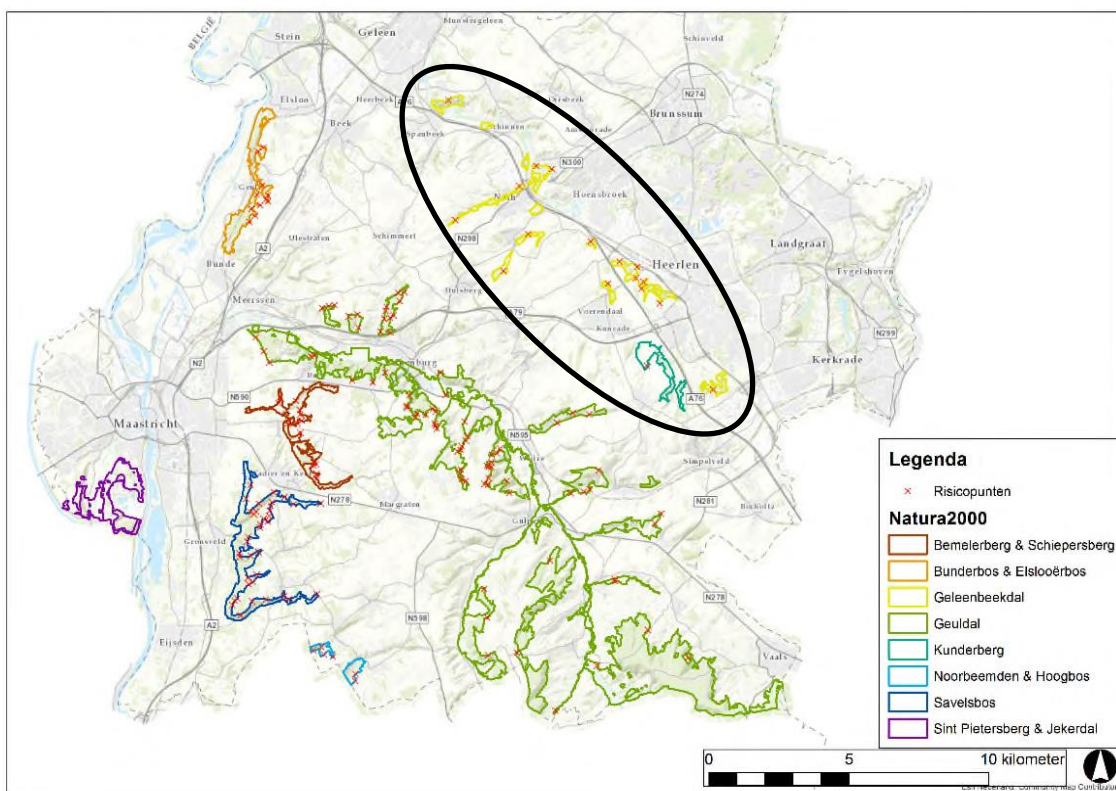
1.2. Korte karakteristiek van het gebied

De Geleenbeek ontspringt in het gehucht Benzenrade, loopt vervolgens in westelijke richting door het grensgebied van drie gemeenten (Heerlen, Voerendaal, Beekdaelen), buigt af naar het noordwesten (door de gemeente Sittard-Geleen) en watert ten slotte af op de Maas. Het beekdal ligt in een dicht bevolkt deel van Limburg.

De beek ontspringt op de noordflank van het Plateau van Ubachsberg ter hoogte van het Imstenraderbos. Het beekdal is vrij diep ingesneden en wordt op diverse plekken met bronnen gevoed met zeer kalkrijk en ijzerhoudend kwelwater. Hier zijn soortenrijke broek- en bronbossen, natte graslanden en ruigten aangetroffen. Op de beekdalflanken komen hellingbossen voor met eiken-haagbeukenbos en wintereikenbeukenbos. In de Kathagerbeemden en een terrein bij Weustenrade komen zeldzame kalkmoerassen voor.

Omdat het Geleenbeekdal sinds het begin van de mijnbouwhistorie steeds verder is verstedelijkt, is het Natura2000-gebied een nogal versnipperd geheel van deelgebieden. De onderscheiden deelgebieden zijn het Imstenraderbos (een inzigingsgebied nabij de bron), enkele natuurterreinen langs de Geleenbeek zelf zoals Ten Esschen, Terworm en Kathagerbeemden, gedeelten van de zijdalen van de Luiperbeek, Retersbeek, Hulsbergerbeek en Platsbeek, en - meer stroomafwaarts – het Stammenderbos bij Spaubeek.

Figuur 1.1 Overzicht van de Natura 2000-gebieden in Zuid-Limburg met het Geleenbeekdal in de zwarte cirkel (geel).

1.3. Samenhang met stikstofaanpak en andere beleidsontwikkelingen

Er lopen landelijk en provinciaal tegelijkertijd diverse ontwikkel- en planprocessen, die relevant zijn voor de aanpak van de Natura 2000-gebieden; in elk proces worden op tal van momenten besluiten genomen, die inhoudelijk zullen worden afgestemd met de Natura 2000-plannen maar die tegelijkertijd het perspectief voor de Natura 2000-doelen kunnen veranderen in vergelijking met de voorliggende planinhoud. Belangrijk daarvan zijn met name de provinciale Omgevingsvisie (POVI-2021), de landelijke en provinciale Stikstofaanpak, het Natuurprogramma 2020-2030 en het provinciale Waterprogramma. Te midden van al deze plannen is het Natura2000-plan het plan, dat formeel en concreet vastlegt welke **natuurherstelmaatregelen** in en rond Natura2000-gebied uitgevoerd zullen worden in de komende 6 jaar. Dat zijn de maatregelen die nodig zijn om aan de afgesproken natuurdoelen te

voldoen. Het Natura2000-plan is een 'sectoraal' plan, dat als hoofdfunctie de natuur in Natura2000-gebieden regelt.

Het meest algemene provinciale beleidskader, waarin Natuur één van de vele thema's is, is het POVI, Provinciaal Omgevingsplan Limburg. In dat plan staan, verbonden door ruimtelijke en omgevings-thema's, de hoofdlijnen van het provinciaal beleid voor tal van gebruiksfuncties. De Natura2000-gebieden worden er als onderdeel van de groene hoofdstructuur in opgenomen en het POVI geeft de hoofdrichting voor de ruimtelijke ontwikkeling ervan. Het POVI wordt in 2020/2021 vastgesteld.

Aanhakend op het POVI en het landelijke Natuurprogramma zorgt een provinciaal natuurprogramma voor de aansturing van het natuurherstel. Het natuurprogramma voorziet in prioritering van gebieden, in de ontwikkelrichting van de natuur en in benodigd onderzoek. Dit provinciale natuurprogramma wordt in 2021 vastgesteld. Zo ook het provinciale Waterprogramma, dat naast andere onderwerpen (bijv. wateroverlast) ook voorziet in de voor natuurdoelen benodigde watermaatregelen (verdrogingsbestrijding, waterkwaliteit).

De uitvoeringsmaatregelen uit Natura2000-plannen worden gecompleteerd met stikstofmaatregelen, die het Rijk landelijk doorvoert en die de provincies gebiedsgericht uitwerken en nog nodig hebben. Ook dit zijn plannen met een concrete uitvoeringsgerichte inhoud, aangestuurd vanuit de voorgaande beleidskaders. Het landelijke pakket maatregelen voor het natuurherstel en de stikstofaanpak is in april 2020 door de Minister van LNV benoemd en gefinancierd. De uitwerking ervan naar gebiedsgerichte stikstofmaatregelen wordt door de provincies verricht, door het Rijk gefinancierd en wordt in 2021 e.v. vastgelegd in planrapporten, die een aanvulling vormen op het Natura2000-plan; de vorm en status van deze plannen is nog onderwerp van uitwerking. In het kader van deze plannen is het ook mogelijk, dat extra natuurherstel plaatsvindt, meer dan vereist voor de Europese natuurafspraken; dat kan, indien het basale natuurherstel zich succesvol voltrekt, ruimte bieden om ruimtelijk-economische ingrepen te vergunnen die negatieve effecten met zich mee brengen. In par. 2.2.6 van het Hoofdrapport van dit plan en in par. 2.2 hierna is hierover meer informatie opgenomen.

Indien in het kader van één van deze planprocessen beslissingen worden genomen, die rechtstreeks (moeten) leiden tot ingrijpende aanpassingen in het concrete Natura2000-maatregelenpakket, dan wordt de inhoud van het Natura2000-plan daarop aangepast middels een formele procedure, incl. openbare kennisgeving en inspraakprocedure, indien nodig ook bezwarenprocedure. De samenhang met de concrete stikstofplannen is naar verwachting het meest direct en relevant.

1.4. Aanvullende informatie

- In dit kernrapport komen alleen de hoofdzaken van het Natura2000-plan aan bod. Nadere onderbouwingen en overwegingen zijn in het hoofdrapport opgenomen. Bij juridische vraagstukken is dat hoofdrapport leidend;
- De habitattypenkaart en uitbreidingskaart uit de bijlagen zijn ook te zien in een GIS-viewer op www.limburg.nl/natura2000;
- Op de website van het Rijk, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000, kunt u informatie vinden over het nationale beleidskader Natura 2000;
- De website van Provincie Limburg, www.limburg.nl/natura2000, bevat informatie over de provinciale aanpak van Natura 2000;
- Op de website van de Regiegroep Natura 2000, www.natura2000.nl, kunt u informatie over alle Natura 2000-gebieden in Nederland vinden;
- Belanghebbenden kunnen via een formele inspraakprocedure hun reactie geven wanneer het Natura2000-plan in ontwerp is vastgesteld. Tegen de definitieve vaststelling van het Natura 2000-plan is op onderdelen, met name Hoofdstuk 7, beroep mogelijk bij de rechtbank voor het Arrondissement Maastricht.

2 Binnen welke kaders moet dit plan passen?

Het Natura2000-plan voor het gebied Geleenbeekdal is gebaseerd op Europees beleid en verankerd in nationaal en provinciaal beleid. Voor een uitgebreide omschrijving van alle beleidskaders waarin het beheersplan Geleenbeekdal binnen moet passen, verwijzen we u naar het uitgebreide hoofdrapport. Hier volgt een korte opsomming.

2.1 Europees beleid

De lidstaten van de Europese Unie hebben zich tot doel gesteld om de achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 te stoppen. Natura 2000 is een netwerk van beschermde natuurgebieden waarmee wordt beoogd de bedreigde en waardevolle habitattypen en soorten in stand te houden en zo nodig te herstellen. Nederland heeft ruim 160 gebieden aangemeld. Het Geleenbeekdal is een van deze gebieden. De Europese Habitat- en Vogelrichtlijn vormt de basis voor het Europese Natura 2000-netwerk. In het Geleenbeekdal zijn vier beschermde habitattypen en drie beschermende soorten aanwezig:

- Eiken-haagbeukenbossen
- Vochtige alluviale bossen
- Kalkmoerassen
- Beuken-eikenbossen met hulst
- Vliegend hert
- Zeggekorfslak
- Nauwe korfslak

2.2 Nationaal beleid

De Rijksoverheid heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn juridisch verankerd in de Wet Natuurbescherming 2017. De Nederlandse provincies hebben sinds 2014 de taak om de afgesproken Europese doelstellingen te behalen. Daarnaast houden de provincies goed in de gaten of bepaalde activiteiten binnen en buiten het gebied geen negatieve effecten op deze natuurdoelen in het Geleenbeekdal.

Voormalige PAS

De natuur in het Geleenbeekdal is gevoelig voor stikstof. Dat geldt in Nederland voor veel natuurgebieden en daarom is in 2015 het landelijke Programma Aanpak Stikstof – kortweg PAS – in werking getreden, een samenwerkingsprogramma van het Rijk (ministeries van EZ/LNV, I&M en Defensie) en twaalf provincies. Inmiddels is dit landelijke programma als gevolg van jurisprudentie niet meer van toepassing en onderhevig aan verandering. De PAS voorzagt erin, dat

- a. de stikstofdepositie met behulp van landelijke bronmaatregelen in de periode tot 2033 daalt in de Natura2000-gebieden;
- b. in de periode 2015-2021 inrichtings- en aanvullende beheermaatregelen worden getroffen in de Natura 2000-gebieden waar de kritische depositiewaarden (KDW) overschreden worden; deze maatregelen zijn vastgelegd in PAS-gebiedsanalyses (2017);
- c. een hoeveelheid economische ontwikkelingsruimte (i.c. toegestane depositieruimte) per Natura 2000-gebied werd toegewezen.

Ten tijde van het schrijven van dit Natura2000-plan was nog niet bekend hoe de te hoge stikstof-deposities in Natura2000-gebieden (onderdeel a) aangepakt worden, nu de Raad van State op 31-5-2019 heeft aangegeven dat de PAS niet voldoet aan de vereisten die door de EU-regelgeving gesteld

worden. De Rijksambitie is om in 2030 tenminste 50% van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden onder hun Kritische Depositiewaarde (KDW) te hebben gebracht.

Voor het onderdeel vergunningverlening (onderdeel c) heeft de Provincie Limburg op 12 december 2019 beleidsregels met betrekking tot de stikstofaspecten vastgesteld. Op 28 januari 2020 is voorts het provinciale Aanvalsplan Stikstof vastgesteld.

De instandhoudingsmaatregelen uit de voormalige PAS-gebiedsanalyses (onderdeel b) zijn in het verlengde van de uitspraak van de Raad van State en volgens landelijke afspraak één-op-één overgenomen in het Natura2000-plan: ongeacht de wijze, waarop in de toekomst een vermindering van de stikstofdepositie wordt bereikt, zijn deze herstelmaatregelen in de Natura2000-gebieden in de komende beheerplanperiode noodzakelijk.

Indien een vernieuwde aanpak van de stikstofproblematiek ertoe leidt, dat de herstelmaatregelen in omvang, tempo of locatie sterk gewijzigd dienen te worden ten opzichte van voorliggend Natura2000-plan, dan wordt ook het voorliggende plan (tussentijds) gewijzigd. Er zijn evenwel ook tussentijdse aanpassingen van uitvoeringsmaatregelen mogelijk zonder dat het voorliggende Natura2000-plan hierop formeel wordt aangepast, nl.:

- ondergeschikte uitwerkingen of aanpassingen bij de uitvoering van maatregelen (bijv. naar locatie, intensiteit, hoeveelheid); deze worden goedgekeurd bij de subsidietoekenningsprocedures;
- aanpassingen naar aanleiding van nader onderzoek of op grond van nieuwe inzichten, leidend tot vergelijkbare effecten op de aangewezen habitattypen of soorten; idem.

2.3 Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan Limburg

De Natura 2000-gebieden - zoals Geleenbeekdal – vormen in Limburg de kern van een robuust grensoverschrijdend natuur en waternetwerk van goede kwaliteit. Dit netwerk levert een bijdrage aan de Limburgse ambitie om de biodiversiteit in stand te houden. Die ambities zijn uitgebreid omschreven in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 (POL).

Goudgroene natuur

Provincie Limburg heeft in een Omgevingsplan aangegeven welke Goudgroene natuurzones beschermd moeten worden. Alle Natura 2000-gebieden maken deel uit van de Goudgroene natuurzones. Deze zones worden beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied aantasten.

Omgevingsverordening veehouderijen

Om het Geleenbeekdal te beschermen schrijft Provincie Limburg voor dat veehouderijen hun ammoniakemissie moeten reduceren om zo de stikstofbelasting op het gebied te verminderen. Op termijn leidt deze maatregel tot minder depositie van stikstof zonder de economische ontwikkelingsruimte te verkleinen.

Kwaliteitsslag gerealiseerde natuur

Een aanzienlijk deel van de gerealiseerde nieuwe natuur heeft een kwaliteitsslag nodig om de in dit Natura2000-plan beoogde natuurkwaliteit te bereiken. Daarom voorziet dit Natura2000-plan ook in kwaliteitsverbetering in de reeds gerealiseerde areaaluitbreiding natuur (Natuurbeheerplan Limburg, 2018).

Programmaplan Platteland in Uitvoering 2017

In het programmaplan Platteland In Ontwikkeling (PIO) richt Provincie Limburg zich op het nemen van de benodigde maatregelen voor onder andere de duurzame instandhouding van de Natura 2000-gebieden en soorten. De uitvoering van de herstel- en instandhoudingsmaatregelen wordt hierin mee

genomen, ook in deelgebieden buiten Natura 2000-gebieden die invloed hebben op een Natura2000-gebied.

2.4 Waterbeleid

Het waterbeleid met daarin de uitwerking van de Europese kaderrichtlijn Water (KRW) ligt voor de provincie onder meer vast in het Provinciaal Waterplan Limburg 2016-2021. De doelstelling is het behoud en herstel van ecologische gezonde en veerkrachtige watersystemen gericht op het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit van beken en natte natuur-gebieden in het provinciaal natuurnetwerk. Aan deze watermaatregelen wordt voorrang gegeven omdat dit een vereiste is om te voldoen aan de KRW.

2.5 Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk bestemmingplan beschrijft wat er met de ruimte mag gebeuren. Voor Geleenbeekdal zijn de bestemmingsplannen van de gemeente Heerlen, Voerendaal en Beekdaelen van belang. In die plannen heeft het Natura2000-gebied voornamelijk de functie *natuur*. Enkele stukken vallen onder de functie *agrarisch met waarden*.

3. Ecologische analyse

3.1. Hoe ziet het gebied er nu uit?

Het Geleenbeekdal ligt in een dichtbevolkt, verstedelijkt deel van Nederland waar in de afgelopen 100 jaar veel aan het landschap en de natuur is veranderd. Door woningbouw, ontwikkeling van mijnbouw en bedrijventerreinen, aanleg van wegen en spoorlijnen en ingrepen in het oppervlaktewatersysteem is er veel veranderd en zijn natuurgebieden versnipperd geraakt. Bezien over de gehele lengte van het Geleenbeekdal is de ruimtelijke samenhang tussen de natuurgebieden flink aangetast.

De Geleenbeek werd tot in de jaren 1970 gebruikt voor het wassen van steenkool en het afvoeren van ongezuiverd rioolwater. Het gebruik is sindsdien veranderd waardoor de waterkwaliteit weer sterk is verbeterd. Het waterpeil ligt hedendaags lager omdat voorheen water werd opgestuwd door de vele watermolens langs de beek. De basisafvoer wordt nu in belangrijke mate bepaald door de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Heerlen/Hoensbroek. De piekafvoeren worden sterk bepaald door afstromend regenwater van het grote verharde gebied in dit stroomgebied, al dan niet via gemeentelijke riooloverstorten. Ook afspoeling vanuit het landelijke gebied draagt bij aan de piekafvoeren. Samen met gemeenten, agrariërs en terreinbeheerders werkt het waterschap aan watervasthoudende maatregelen binnen het programma Water in Balans.

Het Natura 2000-gebied daardoor bestaat uit 11 deel-locaties (figuur 3.1), in het Geleenbeekdal zelf en in enkele zijdalen (o.a. Platsbeek, Hulsbergerbeek). De totale oppervlakte is 253 ha.

Figuur 3.1 Overzichtskaart deelgebieden Natura2000 Geleenbeekdal

Het Geleenbeekdal kenmerkt zich door grote hoogteverschillen die in combinatie met de verschillen in geologische opbouw zorgen voor een gradiëntrijk gebied. Het beekdal is relatief diep ingesneden in de met löss bedekte plateaus en wordt gevoed met deels kalkrijk kwelwater dat op diverse plaatsen via bronnen aan de oppervlakte komt. Dit zorgt voor bijzonder rijke broekbossen en natte graslanden. Op

een aantal plaatsen komt daarin (zeer) zeldzame soorten als de Zeggekorfslak en de Nauwe korfslak voor.

Het Imstenraderbos ligt ten zuidoosten van de bron bij Benzenrade. Het bos bestaat uit oude Beuken-eikenbossen en Eiken-haagbeukenbossen en is in ieder geval al sinds de 18de eeuw bebost (van den Broek, 1997). Tot aan Terworm ligt de beek min of meer te midden van de bebouwing, waarbij het dal deel uitmaakt van een recreatieve groenzone. Tussen Terworm en Ten Esschen liggen langs de beek vochthoudende, basenminnende loofbos- en bronbosvegetaties. Ten noorden van kasteel Cortenbach ligt langs de Cortenbacherbeek en de Hoensbeek, zijbeken van de Geleenbeek, een vochtig loofbos, het Cortenbacherbos. Bij Weustenrade ligt langs de Geleenbeek een natuurontwikkelingsproject. Het is ontwikkeld tot een gevarieerd gebied met onder andere kalkmoeras. Het deelgebied Hulsbergerbeemden ligt aan de zijbeken Hulsbergerbeek en de Bissenbeek bij Wijnandsrade en bestaat uit beekbegeleidende bossen en hooilanden. Deze vegetaties komen ook in het deelgebied Hellebroek bij Nuth voor.

De Platsbeek is een andere zijbeek van de Geleenbeek. Rond deze beek liggen vochtige loofbossen, hooilanden en populierenopstanden. De Kathagerbeemden staat bekend om zijn bijzondere natuurwaarden waaronder een zeldzaam kalkmoeras. Langs de Geleenbeek van de Kathagerbeemden tot en met Schinnen liggen beekbegeleidende bossen, zoals bij Leeuw en Opgebroek. Het laatste deelgebied Stammenderbos bestaat uit broekbossen langs de lage delen in het beekdal en fraaie Beuken-eikenbossen en eiken-haagbeukebos op de hellingen.

De voornaamste begroeiingen langs de beek en haar zijbeken zijn nu ruigten en bossen. Op constant natte, kwelrijke plekken is Elzenbroekbos aangetroffen, vooral in de vorm van de subassociatie van bittere veldkers, die kenmerkend is voor dergelijke kwelgebieden. In de lente valt dit bostype op door overdadige bloei van gewone dotterbloem en bittere veldkers.

Een nationaal en internationaal zeer zeldzame variant van het Elzenbroekbos is gebonden aan kalkbodem. Het grootste deel van de hooguit tien hectaren die deze variant in ons land beslaat, is in het Geleenbeekdal te vinden bij de kastelen Terworm en Cortenbach. Deze Elzenbroekbossen maken deel uit van het aangewezen habitatype **Vochtige alluviale bossen (H91E0C)**. Op veel plaatsen domineert moeraszegge de ondergroei. Open plekken met moeraszegge vormen een optimaal milieu voor de **Zeggekorfslak (H1016)**.

Op drogere hellingen in het beekdal is **Eiken-Haagbeukenbos (H9160B)** aangetroffen. Op de overgang naar de nattere delen groeien hierin zeldzaamheden als hangende zegge en zwartblauwe rapunzel. Op drogere grind- en lössgronden van vooral het Imstenraderbos staat Beuken-Eikenbos. Plaatselijk vormen hoge struiken Hulst een dichte ondergroei, waardoor sprake is van het habitatype **Beuken-eikenbossen met Hulst (H9120)**.

Het Imstenraderbos is een voor Nederlandse begrippen zeer oud bos met eiken en beuken die rond 1800 zijn aangeplant; de beuken behoren tot de hoogste exemplaren van ons land. Het Stammenderbos is ook een waardevol droog hellingbos met oude beuken.

De Kathagerbeemden zijn één van de belangrijkste natuurreservaten. Dit moerasgebied bij Vaesrade bestaat uit een complex van Alluviale bossen, ruigten en bronnen en kwelgebieden. Heel bijzonder is het voorkomen van het zeldzame habitatype **Kalkmoerassen (H7230)**. Dankzij de grote variatie aan biotopen in de Kathagerbeemden zijn hier ook tal van diersoorten goed vertegenwoordigd. Zo komen bijvoorbeeld bijna 40 soorten landslakken in dit terrein voor, waaronder de Zeggekorfslak. Voor de Gegroefde naaldslak is dit gebied de enige vindplaats in Nederland.

Een kleine begroeiing met Moeraszegge langs de Platsbeek herbergt een populatie van de **Nauwe korfslak (H1014)**. Oudere bossen en bomenrijen met eiken vormen het leefgebied voor het **Vliegend hert (H1083)**.

In de navolgende tabel is een overzicht weergegeven van de 11 deelgebieden. Hierin is te zien hoe groot elk deelgebied is en welke oppervlakte van elk habitatype en van de leefgebieden er in het deelgebied aanwezig is.

Tabel 3.1 Overzicht van de oppervlakten habitattype en leefgebied per deelgebied.

Naam deelgebied	Opp. Totaal (ha)	Opp. H7230 (ha)	Opp. H9120 (ha)	Opp. H9160B (ha)	Opp. H91E0C (ha)	Opp. LG H1014 (ha)	Opp. LG H1016 (ha)	Opp. LG H1083 (ha)
Stammenderbos	30,6		12,5	3,4	2,9			
Opgebreek	5,9				5,3		5,8	5,9
Leeuw	7,4				4,2		1,7	
Kathagerbroek	35,4	0,9			17,3		15,7	
Platsbeek	24,3			0,3	12,5	3,2	5,4	21,9
Hellebroek	10,5				3,1		1,5	
Hulsbergerbeemden	34,3		1,3	2,9	7,4		3,1	19,0
Weustenrade	4,9	0,1			0,5		0,5	
Cortenbacherbos	10,8				7,8			
Ten Esschen en Terworm	59,4			1,7	18,5		4,8	6,9
Imstenraderbos	29,9		11,6	8,6				
Totaal	253,4	1,0	25,4	16,9	79,5	3,2	38,5	53,7

(Kwalificerende habitattypen H7230: Kalkmoerassen, H9120: Beuken-Eikenbossen met hulst, H9160B: Eiken-haagbeukenbossen en H91E0C: Vochtige alluviale bossen. Bezet en mogelijk bezet leefgebied LG H1014: Nauwe korfslak, LG H1016: Zeggekorfslak en LG H1083: Vliegend hert).

3.2. Welke doelen willen we bereiken met dit Natura 2000-plan?

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen per habitattype uit het Aanwijzingsbesluit (tabel 3.2) en voor voor specifieke habitatsorten (tabel 3.3) inclusief de oppervlakte en de kwaliteit/staat van instandhouding. De ligging van de verschillende habitattypen en leefgebieden zijn aangegeven in de kaartbijlagen.

Tabel 3.2 Instandhoudingsdoelen habitattypen Geleenbeekdal

Betekenis indicaties doelstelling >: uitbreiding/verbetering, =: behoud,

Betekenis indicaties trend >: positief, =: stabiel, -: negatief, ?: onbekend)

Habitattypen		Huidige situatie		Doelstellingen		Trend	
		Opp. (ha)	Kwaliteit / Svl	Opp.	Kwaliteit	Opp.	Kwaliteit
H7230	Kalkmoerassen	1,0	Matig	>	>	=	-
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	25,4	Matig	=	=	=	=
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	16,9	Matig	=	>	+	-
H91E0C	Vochtige alluviale bossen *	79,5	Matig	>	>	=	=

* prioritaire habitattypen.

Tabel 3.3 Instandhoudingsdoelen habitatoorten Geleenbeekdal
Betekenis indicaties doelstelling >: uitbreiding/verbetering, =: behoud,
Betekenis indicaties trend >: positief, =: stabiel, -: negatief, ?: onbekend)

Habitatoorten (indicaties voor leefgebied en populatie)		Huidige situatie		Doelstellingen			Trend	
		Opp. (ha)	Kwaliteit/ Svl	Opp	Kwaliteit	Populatie	Opp.	Kwaliteit
H1014	Nauwe korfslak	3,2	Matig	=	=	=	=	=
H1016	Zeggekorfslak	38,5	Matig	=	>	=	=/-	=/-
H1083	Vliegend hert	53,7	matig	=	=	=	?	?

Voor habitatype H9120 en de leefgebieden van de nauwe korfslak en het vliegend hert geldt de doelstelling om de kwaliteit te handhaven. Voor de habitatypen H7230, H9160B en H91E0C en het leefgebied van de zeggekorfslak dient een kwaliteitsverbetering te worden gerealiseerd. Daarnaast gelden uitbreidingsdoelstellingen in areaal voor de habitatypen H7230 (Kalkmoeras) en H91E0C (Vochtige alluviale bossen).

3.3.2 Kalkmoerassen (H7230)

In het Geleenbeekdal zijn slechts twee locaties aanwezig waar het habitatype Kalkmoerassen voorkomt. Dit habitatype is in matige tot redelijke staat van instandhouding in het deelgebied Kathagerbeemden en in het deelgebied Weustenrade in matige staat van instandhouding. Naast verdroging en eutrofiering vormt de minimale omvang een op beide locaties een knelpunt. Het doel is het uitbreiden van de oppervlakte en het verbeteren van de kwaliteit.

3.3.3 Beuken-eikenbossen met Hulst (H9120)

Dit habitatype komt in het Geleenbeekdal voor in het Imstenraderbos, op de hogere delen van de bossen in landgoed Terworm, in mozaïek met Eiken-haagbeukenbossen op de hogere delen van de Hulsbergerbeemden en in het Stammenderbos. Tot dit habitatype worden alleen gerekend bossen van vóór 1850 en bosopstanden van minstens 100 jaar oud die daaraan grenzen. De staat van instandhouding is in de Hulbergerbeemden en Terworm matig. Het Imstenraderbos heeft een goede ontwikkelde structuur van boom-, struik, en kruidlaag met veel liggend en staand door hout. Het Stammenderbos kenmerkt zich door een fraai ontwikkeld oud beukenbos maar er ontbreekt een struiklaag. Zowel de oppervlakte als de kwaliteit dient in stand te worden gehouden.

3.3.4 Eiken-haagbeukenbossen (H9160B)

Het habitatype Eiken-haagbeukenbos is aanwezig in de deelgebieden Imstenraderbos, het zuidelijk gedeelte van de Hulsbergerbeemden, op de hellingen bij de zuiveringsinstallatie in Terworm, op het hogere gedeelte van de helling in deelgebied Ten Esschen en Platsbeek en in het Stammenderbos. In alle gebieden is de kwaliteit matig. Het beheer richt zich op het behouden van de oppervlakte en het verbeteren van de kwaliteit door het tegengaan van de verruiging en het deels verbeteren van de bosstructuur en leeftijdsopbouw.

3.3.5 Vochtige alluviale bossen (H91E0C)

Vochtige alluviale bossen komen in het Geleenbeekdal voor in de deelgebieden Terworm, Ten Esschen, Cortenbacherbos, Hulsbergerbeemden, Wijnandsrade, Hellebroek, Platsbeek, Kathagerbeemden, Leeuw, Opgebroek en Stammenderbos. De staat van instandhouding verschilt per deelgebied en is doorgaans als matig te beoordelen. Knelpunten zijn met name verdroging, eutrofiëring en matige grondwaterkwaliteit. De totale oppervlakte bedraagt 80 ha. Het doel is enige uitbreiding in oppervlakte en het verbeteren van de kwaliteit.

3.3.6 Nauwe korfslak (H1014)

De enige plek in Limburg waar de Nauwe korfslak is aangetroffen ligt in een klein met kwel gevoed moeras in het dal van de Platsbeek nabij Nuth. Het gebied is mede vanwege de beperkte omvang kwetsbaar voor externe invloeden. Verruiging van de vegetatie als gevolg van voedselrijkdom en incidentieel beheer vormen een bedreiging. Het doel is om de oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied te behouden.

3.3.7 Zeggekorfslak (H1016)

De Zeggekorfslak komt voor in het habitatype Vochtige alluviale bossen in de deelgebieden Ten Esschen, Hulsbergerbeemden, Hellebroek, langs de Platsbeek, Kathagerbroek, Leeuw en Opgebroek. Deze locaties verdienen specifieke aandacht bij de uitvoering van herstelmaatregelen ter verbetering van de kwaliteit. Voor deze soort is het van belang om de ondergroei van Moeraszegge te behouden. Belangrijke aandachtspunten zijn bestrijding van verdroging in de broekbossen en behoud van waardplanten (Moeraszegge).

3.3.8 Vliegend hert (H1083)

Het leefgebied van het Vliegend hert zijn plekken met dode of kwijnende loofbomen, waarbij inlandse eik een sterke voorkeur heeft. Het soort komt veelal buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied voor. Om de meta-populaties in stand te houden dient het gehele leefgebied, dus ook rondom het Natura2000 gebied, te worden beschermd.

3.3. Waar lopen we nog tegen aan?

In het gebied Geleenbeekdal hebben de habitattypen en soorten te kampen met een aantal locatie-specifieke knelpunten en met 2 meer algemene knelpunten:

- vele habitattypen zijn stikstofgevoelig en ondervinden in meer of mindere mate last van de huidige eutrofiëring via de lucht of via het grond- en kwelwater. Dit knelpunt wordt wat betreft de depositie vanuit de lucht (ammoniak, NOx-verbindingen) aangepakt via de vernieuwing van het stikstofbeleid. In het kader van het Natura2000-plan zijn oplossingen ontwikkeld voor de overmatige stikstof in het grondwater (nitraten) en in de bodem.
- de habitattypen Kalmoerassen en Vochtige alluviale bossen hebben daarnaast last van verdroging en op sommige plaatsen van runoff van voedselrijk water en modder vanaf de plateauranden en hellingen naar de vegetaties.

Daarnaast hebben we op sommige punten nog niet voldoende kennis verzameld. Deze knelpunten en kennisleemten moeten worden aangepakt om de natuurdoelen te kunnen bereiken. In onderstaande tabel 3.4 zijn de knelpunten die in het gebied spelen weergegeven.

Tabel 3.4. Overzicht van knelpunten en kennisleemten.

Knelpunt		H7230 Kalkmoerassen	H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	H9160B Eiken-haagbeukenbossen, heuvelland	H91E0C *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen	H1014 Nauwe korfslak	H1016 Zeggekorfslak	H1083 Vliegend hert
Stikstofdepositie								
K1	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jaar)	1143	1429	1429	1857	1714	1857	
K1	Overschrijding KDW in de referentiesituatie (2014)	Ja	Ja	Ja	Lokaal	Lo-kaal	Lo-kaal	
	Overschrijding KDW 2030 * (verwachting cf. AERIUS '17)	Ja	Lo-kaal	Lokaal	Nee	Nee	Nee	
Overige knelpunten								
K2	Vermesting	V	V	V	V		V	
K3	Verdroging	V			V		V	
K4	Kwaliteit grondwater	V			V			
K5	Successie/ verruiging	V	V	V		V		
K6	Erosie				V		V	
K7	Areaal	V			V			
K8	Isolatie/ versnippering	V				V	V	
K9	Verzuring		V		V			
K10	Directe bemesting		V	V	V			
K11	Strooiselaccumulatie			V				
K12	Randeffecten		V	V	V			
K13	Ontoereikend regulier beheer			V			V	
K14	(invasieve) Exoten		V	V	V			
Kennisleemten								
L1	Terworm: effect afkoppelen RWZI op debiet/kwaliteit v. opp.water en alluviaal bos				V			
L6	Inrichten bufferstroken cq run-off risicopunten	V	V	V	V			
L	Update verspreidingsonderzoek + monitoring					V	V	V

* Nieuwe berekeningen worden in 2021 verwacht, in lijn met vernieuwd stikstofbeleid.

4. Welke resultaten realiseren we?

In dit hoofdstuk zijn de Natura 2000-instandhoudingsdoelen van het gebied Geleenbeekdal nader uitgewerkt. In deze realisatiestrategie is in globale zin beschreven wat er nodig is om op termijn de duurzame gunstige staat van instandhouding van de habitattypen voor Geleenbeekdal te halen. Een duurzame gunstige staat van instandhouding betekent dat:

- habitattypen en leefgebieden / populaties van de soorten, voor zowel omvang als kwaliteit, stabiel zijn of een positieve trend vertonen;
- voldaan wordt aan de abiotische randvoorwaarden;
- de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied gerealiseerd zijn.

Dit Natura2000-plan beschrijft wat er in de komende 6 jaar op maatregelniveau moet gebeuren en geeft voorts globaal weer wat daarna noodzakelijk is om de duurzame gunstige staat van instandhouding te bereiken. De realisatiestrategie vormt een basis voor de uitwerking van de maatregelen in hoofdstuk 5 en voor de toetsing huidig gebruik in hoofdstuk 7. De maatregelen voor de huidige planperiode en het gebruik moeten immers op de locatie en omvang van de beoogde natuurwaarden worden afgestemd. Per instandhoudingsdoel is ingegaan op de doelstelling voor de eerste beheerplanperiode (2020-2026) en is een doorkijk gegeven naar de langere termijn. Paragraaf 4.1 vermeldt de kernopgave voor het gebied. Paragraaf 4.2 bevat de doelstellingen en toelichting uit het aanwijzingsbesluit. In par. 4.3 volgt in globale zin een uitwerking van de behouds-, uitbreidings- en verbeterdoelstellingen voor de aangewezen habitattypen en soorten. Paragraaf 4.4 schetst de visie voor het gebied. In paragraaf 4.5 is vervolgens invulling gegeven aan de instandhoudingsdoelstellingen voor deze periode.

4.1. Kernopgaven

Met een kernopgave is aangegeven wat de belangrijkste bijdragen van een gebied zijn aan het (inter-)nationale Natura 2000-netwerk. De kernopgaven vormen een belangrijk hulpmiddel bij de focus en de eventueel noodzakelijke prioritering binnen de Natura 2000-plannen. Voor het Natura2000-gebied Geleenbeekdal gelden de volgende kernopgaven:

- **8.04** Herstel gevarieerde vegetatiestructuur van Beuken-eikenbossen met hulst: verzachten bosrand en herstel natuurlijke boomsamenstelling (afwisseling open en dicht).
- **8.06** Kalkmoerassen: Behoud en uitbreiding van moerassige brongebieden door herstel van de hydrologie. Het betreft hier zowel de grondwaterstromen als het niveau en morfodynamiek van de beeklopen. Voor deze kernopgave geldt tevens een sense of urgency met betrekking tot watercondities.
- **8.08** Behoud en uitbreiding Vochtige alluviale bossen door herstel hydrologie; betreft zowel de grondwaterstromen als het niveau en morfodynamiek van de beeklopen (Sense of urgency met betrekking tot de watercondities).
- **8.09** Vergroting van aantal en omvang van levensvatbare populaties van de zeggekorfslak. Dit kan gecombineerd worden met herstel van habitatype Vochtige alluviale bossen.

Daarnaast is (inter-)nationaal ook aangegeven of de aanpak van bepaalde knelpunten urgent is. Met 'sense of urgency' is richting gegeven aan het tempo van realisering van de doelen (en aan het beoogde bereik van de noodzakelijke maatregelen). Een sense of urgency kan een probleem met de watercondities of het terreinbeheer betreffen. Voor de habitattypen **Kalkmoerassen** en **Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen** geldt een sense of urgency opgave met betrekking tot de watercondities.

4.2. Instandhoudingsdoelen

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud, herstel, de uitbreiding en/of de kwaliteitsverbetering van de natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten. In het aanwijzingsbesluit Natura2000 Geleenbeekdal zijn de volgende instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelstellingen Natura2000 Geleenbeekdal.

Betekenis indicaties doelstelling >: uitbreiding/verbetering, =: behoud,

Betekenis indicaties trend >: positief, =: stabiel, -: negatief, ?: onbekend)

Habitattype	Huidige situatie			Doel			Landelijke staat van instandhouding
	Opp.	kwaliteit	trend	Opp.	kwaliteit	populatie	
Kalkmoerassen (H7230)	1,0	Matig	=	>	>	n.v.t.	--
Beuken-eikenbossen met hulst (H9120)	25,4	Matig	=	=	=	n.v.t.	-
Eiken-haagbeukenbossen (H9160B)	16,9	Matig	=	=	>	n.v.t.	--
Vochtige alluviale bossen (H91E0C)*	79,5	Matig	=	>	>	n.v.t.	-
Nauwe korfslak (H1014)	3,2	Matig	=	=	=	=	-
Zeggenkorfslak (H1016)	38,5	Matig	=/-	=	>	=	--
Vliegend hert (H1083)	53,7	Matig	?	=	=	=	-

* *prioritair habitattype*

Voor habitattype Beuken-eikenbossen met hulst en voor het leefgebied van de nauwe korfslak en het vliegend hert geldt als doelstelling om de kwaliteit te handhaven. Voor de habitattypen Kalkmoerassen, Eiken-haagbeukenbossen en Vochtige alluviale bossen en het leefgebied van de zeggekorfslak dient een kwaliteitsverbetering te worden gerealiseerd. Daarnaast gelden uitbreidingsdoelstellingen in areaal voor de habitattypen Kalkmoeras en Vochtige alluviale bossen.

4.3. Mogelijkheden voor doelrealisatie

Doelrealisatie en -bereik vragen bij de meeste habitattypen en soorten om een lange adem. De kwaliteit van de habitattypen wordt voor een (aanzienlijk) deel bepaald door de stikstofdepositie die momenteel te hoog is. Ten aanzien van de stikstofdepositie worden in het kader van het nieuwe stikstofbeleid maatregelen ontwikkeld om de negatieve gevolgen van de te hoge depositie aan te pakken, gericht op het uiteindelijk noodzakelijke niveau van de stikstofdepositie. Deze opgave is stevig voor het Geleenbeekdal, maar het gebied kent geen aangewezen habitats en soorten met bijzonder lage Kritische Depositiewaarden.

Ook is sprake van negatieve veranderingen in de (grond)waterkwaliteit en -kwantiteit waar met name de grondwater- en/of kwelafhankelijke habitattypen Kalkmoeras en de Alluviale bossen last van hebben, waaronder de daaraan gekoppelde leefgebieden voor de Zeggekorfslak en de Nauwe korfslak. Het verbeteren van kwaliteit en kwantiteit van grondwaterstromen betreft maatregelen, die ontwikkeltijd vragen alvorens ze uitgevoerd kunnen worden en die na uitvoering ook responstijd vergen, waarin het gewenste ecologische effect zich kan ontwikkelen.

Kalkmoerassen (H7120)

Het is mogelijk om via bron- en effectgerichte maatregelen de kwaliteit van dit zeldzame en bijzondere habitatype in stand te houden en uitbreiding van het areaal tot stand te brengen. Het Geleenbeekdal heeft - zoals blijkt uit resultaten van natuurontwikkeling bij Weustenrade - potenties voor de ontwikkeling van dit habitatype op een beperkt aantal nieuwe locaties. Uitbreiding van de oppervlakte en kwaliteitsverbetering vergt in een aantal deelgebieden ook hydrologische en beheer-technische maatregelen. Potenties voor uitbreiding van dit habitatype, van in totaal ca 2,69 ha, zijn weergegeven in kaartbijlage 5a en 5b.

Beuken-eikenbossen met hulst (H9120)

Het doel voor dit habitatype is behoud van de huidige oppervlakte en van de kwaliteit. Op de dal-flanken komen lokaal vrij goed ontwikkelde bossen van dit habitatype voor vaak omgeven door andere bostypen. Via beheermaatregelen gericht op omvorming en structuurverbetering van het bos kan de kwaliteit van het habitatype in stand gehouden en verbeterd worden.

Eiken-haagbeukenbossen (H9160B)

Doel is behoud van oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van het habitatype.

Dit type komt in het Geleenbeekdal vrijwel alleen voor op de hellingen van het dal. Door het ophopen van strooisel en weinig stuktuur in de boom- en struiklaag is de floristische soortenrijkdom achteruit gegaan. Via beheermaatregelen gericht op omvorming en structuurverbetering van het bos kan de kwaliteit van het habitatype in stand gehouden en verbeterd worden.

Vochtige alluviale bossen (H91E0C)

Doel is uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. In het Geleenbeekdal komen in diverse deelgebieden vochtige alluviale bossen voor. Deels worden deze door kwelwater gevoed. Omdat het gebied bijzondere, kalkrijke vormen bevat, met onder andere reuzenpaardenstaart, levert het een grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. Het vormt een belangrijk biotoop voor de Zeggekorfslak (H1016). Via bron- en effectgerichte maatregelen is het mogelijk om het habitatype (en leefgebied voor de zeggekorfslak) in stand te houden. Op termijn kan het Geleenbeekdal aan betekenis winnen door enige uitbreiding van de oppervlakte van het habitatype (o.a. door omvorming populierenaanplant) en door kwaliteitsverbetering met behulp van maatregelen die de hydrologische omstandigheden verbeteren.

In een aantal deelgebieden is uitbreiding niet of slechts zeer beperkt mogelijk omdat de fysieke ruimte en/of hydrologische mogelijkheden hiervoor vrijwel ontbreken; bijvoorbeeld in de zeer smalle (zij)beekdalen die geflankeerd worden door hellingen en/of infrastructuur en/of bebouwing. Potenties voor uitbreiding zijn vooral gezocht in vochtige, nog niet kwalificerende, bossen binnen het Natura2000-gebied. Verbetering van de kwaliteit mag niet ten koste gaan van specifieke locaties van het leefgebied van de zeggekorfslak. Potenties voor uitbreiding van dit habitatype, in totaal ca 9,59 ha, zijn weergegeven in kaartbijlage 5a en 5b.

Nauwe korfslak (H1014)

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Deze soort komt op één plek in het Geleenbeekdal voor, in een klein zeggenmoeras bij de Platsbeek. Tot voor kort was dit de enige vindplaats van deze soort buiten de duinen. Op termijn kan het leefgebied aan betekenis en kwaliteit winnen door maatregelen die de hydrologische omstandigheden verbeteren in combinatie met specifiek beheer gericht op deze soort.

Zeggekorfslak (H1016)

Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. In het Geleenbeekdal is de zeggekorfslak verspreid over het gebied, op enkele plaatsen in relatief hoge aantallen, waargenomen. De soort komt hier het meest voor in Vochtige alluviale bossen (H91E0C) maar ook daarbuiten in meer open gebied, in alle gevallen voornamelijk op moeraszegge. Op termijn kan het leefgebied aan

betekenis en kwaliteit winnen door maatregelen die de hydrologische omstandigheden in de leefgebieden verbeteren in combinatie met specifiek beheer gericht op deze soort.

Vliegend hert (H1083)

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Landelijk gezien verkeert de soort in een matig ongunstige staat van instandhouding, waarbij Zuid-Limburg één van de kernverspreidingsgebieden vormt in ons land. De oude bossen op de hellingen en plateauranden en de landschapselementen in (de ruime omgeving van) het Natura2000-gebied Geleenbeekdal maken onderdeel uit van het leefgebied. Het is zaak om, bijvoorbeeld in het kader van een geactualiseerd provinciaal soortbeschermingsplan, voldoende aandacht te schenken aan de bescherming van de gehele regionale metapopulatie, om zodoende het voortbestaan van de soort in het Natura2000-gebied voor de toekomst zeker te stellen.

Leerschool en Geraeds (2014) delen in hun Limburgse actieplan het leefgebied van het vliegend hert in de omgeving van Schinnen, Voerendaal en Nuth in bij de 'categorie 2 prioriteit gebieden' waarbij met enkele maatregelen (o.a. bosbeheer en vergroten aandeel dood hout) het voortbestaan en het leefgebied van het vliegend hert te verzekeren is. De instandhoudingsmaatregelen ten behoeve van de habitattypen Eiken-haagbeukenbos (H9160B) en Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) dragen bij aan het behouden en verbeteren van het leefgebied van het vliegend hert in het Natura2000-gebied.

4.4. Visie (realisatiestrategie)

Het beekdalsysteem van de Geleenbeek als geheel, is in beginsel een natuurlijk systeem van plateaus, hellingen, bronnen, zijbeken en de hoofdbeek en kent vele gradiënten en als gevolg daarvan bijzondere natuurwaarden. Gebieden zijn in meer of mindere mate versnipperd geraakt en de samenhang en verbindingen zijn verslechterd. In de komende jaren kan hierin verbetering bereikt worden door het verder realiseren van het Nationaal Natuurnetwerk (aanleg nieuwe goudgroene natuur binnen en direct grenzend aan het Natura2000-gebied) en verbeteringen in het landschap om deze natuurkernen heen (Zilvergroene natuurzone en Bronsgroene landschapszone) in combinatie met beekherstelmaatregelen. Dit leidt tot beter aaneengesloten ecologische structuren en verbindingen zowel in de lengterichting van de beken en dalen als dwars op de hellingen en het omliggende landschap.

Voor het beekdal als geheel geldt ook de stikstofdepositie problematiek. Op sommige plekken in het landschap is de stikstofbelasting uit de lucht nog langjarig te hoog en worden KDW-'s langdurig overschreden. Op sommige plekken zijn nu geen overschrijdingen meer berekend. Met name H7230 Kalkmoerassen en de bossen zijn gevoelig voor stikstof overbelasting. Via brongericht beleid moet hier in de komende jaren verbetering worden bereikt.

De visie op de richting die ingezet wordt met het gebied Geleenbeekdal baseert zich op de kernopgaven en doelstellingen zoals hierboven weergegeven. Daarnaast gaat de toekomstvisie uit van:

- de huidige omstandigheden en de problemen of knelpunten zoals die zijn beschreven in Hoofdstuk 3: het is niet mogelijk om het Geleenbeekdal van de verstedelijking te ontdoen en de natuurwaarden overal weer te herontwikkelen in hun geomorfologische samenhang.
- de knoppen waaraan nog wel gedraaid kan worden om knelpunten te verminderen of op te lossen: om de beschermde natuurwaarden duurzaam in stand te houden en de kwaliteit te verbeteren zijn maatregelen nodig die zich in hoofdzaak richten op het eco-hydrologische systeem, op de stikstofbelasting en het (bos)beheer. Alle drie de typen maatregelen vergen tijd om door te werken in ecologische effecten en gebiedsinterventies kunnen vanwege de kwetsbaarheid en geringe omvang van de Natura2000-deellocaties niet altijd gelijktijdig in een korte periode worden getroffen zonder schade aan te brengen in plaats van oplossingen te bieden.

Vanwege de samenhang is in de visie uitgegaan van onderstaande vijf ecohydrologische en landschappelijke eenheden.

1. Laagste, potentieel natste delen van het Geleenbeekdal (van Terworm tot Stammenderbos)

Dit is de zone waar de vlakke beekdalbodem relatief breed is en waar de Geleenbeek vroeger ondiep doorheen kronkelde. In de lage delen liggen moerasbossen, met de natste typen van H91E0C (zoals Elzenzegge-elzenbroek) en soms ook met leefgebied voor H1016 Zeggekorfslak (moeraszegge-vegetaties).

Ontwikkelrichting/opgaven:

- Grondwaterpeil verhogen door verhogen beekbodempeil en beekwaterpeil (gevolgd door verbeteringen peilregime); opheffen detailontwatering. In de praktijk blijkt beekbodemverhoging vaak onhaalbaar door dwangpunten in het lengteprofiel. Bij de herinrichtingen in de afgelopen decennia is er daarom weinig aan het beekbodempeil gedaan. Ter hoogte van Kathagerbroek is de Geleenbeek nog steeds niet heringericht, omdat er nog geen overeenstemming is over een inrichting die voldoende het risico beperkt dat vervuild beekwater de alluviale bossen inundeert. Ophogen van de beekbodem is hier nagenoeg onmogelijk.
- Oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren door saneren overstorten en verminderen effluent.

2. Flanken van het Geleenbeekdal (van Terworm tot Stammenderbos)

Dit zijn delen van gebieden die op en bijna onderaan de hellende flanken van het dal liggen en waar vaak nog een redelijke kweldruk is. Daar treedt op sommige plekken kalkrijke kwel aan de oppervlakte in min of meer diffuse bronvlaktes en zijn de condities gunstig voor H7230 Kalkmoerassen, de delen van H91E0C waar geen winterinundaties voorkomen (Goudveil-essenbossen) en leefgebied van H1016 Zeggekorfslak.

Ontwikkelrichting/opgaven:

- Grondwatervoorraad vergroten (en daardoor grondwaterpeil verhogen en kweldruk verhogen) door ontstening, afkoppelen regenwater van riool, infiltratie van dakwater (op de plateaus) en opheffen interne detailontwatering.
- Grondwaterkwaliteit (en daarmee de kwelwaterkwaliteit) verbeteren door verminderen van inspoeling van meststoffen op het plateau in de inzig- en afstromingsgebieden.

3. Hellingen en plateauranden van het Geleenbeekdal (Imstenraderbos tot Stammenderbos)

Vanaf de lage flanken omhoog liggen de steilere hellingen en plateauranden. Dit is de zone waar de drogere bossen voorkomen zoals H9160B Eiken-haagbeukenbossen en H9120 Beuken-eikenbossen met hulst. Vaak zijn dit al oude bosgroeiplaatsen. Dit zijn ook de locaties, soms met holle wegen en grubben, waar H1083 Vliegend hert zich thuis voelt.

Ontwikkelrichting/opgaven:

- Beheer van de bossen optimaliseren (kleinschalige groepenkap, bosrandbeheer, middenbosbeheer, exotenbestrijding, vergroten aandeel dood hout)
- Run-off van landbouwgronden (met name akkers) naar de lager gelegen kwetsbare habitats is tegen gegaan of voorkomen (door o.a. bufferstroken, opvang en geleiding van water en/of aanpassingen in het grondgebruik op plateau(rand)).

4. Langere smalle zijbeken en bovenloop (o.a. Platsbeek, Hulsbergerbeek, Cortenbacherbeek)

Deze delen van het systeem zijn relatief lang en smal met nauwelijks een vlakke beekdalbodem. Op en langs de beekdalbodem komen momenteel vooral H91E0C Vochtige alluviale bossen voor en ook

kleine vochtige tot natte weidepercelen. Direct langs beide zijden van de beek liggen iets hellende tot sterk hellende flanken met verspreid liggende bronmilieus. Dit zijn kwelzones waar moeraszegge-vegetaties voorkomen, soms binnen H91E0C, maar ook in open weide-milieus. Hier komen lokaal zeggenkorfslak en nauwe korfslak voor. Waar in de flanken een flinke aanvoer van kalkrijke kwel met relatief weinig voedingsstoffen optreedt kan H7230 Kalkmoerassen zich ontwikkelen.

Ontwikkelrichting/opgaven:

- Optimalisatie bosbeheer (groepenkap en bosrandbeheer, exotenbestrijding, vergroten aandeel dood hout) en beheer moerasvegetaties.
- Grondwaterkwaliteit (en daarmee de kwelwaterkwaliteit) verbeteren door verminderen van inspoeling van meststoffen op het plateau in de inzig- en afstromingsgebieden.
- Grondwatervoorraad vergroten (en daardoor grondwaterpeil verhogen en kweldruk verhogen) door ontstening, afkoppelen regenwater van riool, infiltratie van dakwater en aanpassingen in het grondgebruik op de plateaus.
- Run-off van akkers en piekafvoeren uit verhard gebied tegengaan (en daardoor erosie van de beekbodem en vervuiling met modder) door bufferstroken, opvangbekkens, ontstening in bebouwd gebied, afkoppelen regenwater van riool, infiltratie van dakwater en aanpassingen in het grondgebruik op de plateaus. Beek(bodem)peilen verhogen en detailontwatering opheffen leidt tot het beter vasthouden van het water ten behoeve van natte natuurtypen en minder verdroging.

5. Korte (steile) brontakken van beekdalen (o.a. Hellebroek, Prickenis, Dreischor)

Dit zijn de meest stroomopwaarts gelegen, kleinere toeleverende brontakken van het beekstelsel. Vaak beginnen deze brontakken aan de bovenrand van het plateau als erosiedal. Alleen bij grote neerslaghoeveelheden stroomt er tijdelijk oppervlakkig water door dit bovenste deel. Iets lager op de helling in deze erosiedalen liggen op diverse plaatsen bronmilieus zoals weidebronnen en bronbosjes. Daar treedt (kalkrijke) kwel uit de bodem. Vanaf die punten in het landschap stroomt er meestal permanent water in de vorm van een kleine bronbeek. Dit grond- en kwelwater is afkomstig van de hoger gelegen gronden en plateaus.

Ontwikkelrichting/opgaven:

- Grondwaterkwaliteit (en daarmee de kwelwaterkwaliteit) verbeteren door verminderen van inspoeling van meststoffen op het plateau in de inzig- en afstromingsgebieden.
- Run-off van akkers en piekafvoeren tegengaan (en daardoor erosie van de beekbodem en vervuiling met modder) door bufferstroken, opvangbekkens, ontstening in bebouwd gebied, afkoppelen regenwater van riool, infiltratie van dakwater en aanpassingen in het grondgebruik op de plateaus. Beek(bodem)peilen verhogen en detailontwatering opheffen leidt tot het beter vasthouden van het water ten behoeve van natte natuurtypen en minder verdroging.

4.5. Invulling instandhoudingsdoelstellingen

In de onderstaande tabel staat een samenvatting op welke manier invulling wordt gegeven aan de doelrealisatie voor de habitattypen en –soorten.

Tabel 4.2 Doelrealisatie Natura2000 Geleenbeekdal

Habitatype	Huidige situatie		Doel		Doelrealisatie
	Opp	Kwaliteit	Opp. (ha)	Kwaliteit	
H7230 Kalkmoerassen	1,0	Matig	>	>	Uitbreiding areaal en verbetering kwaliteit door ontwikkelen kalkmoeras op kansrijke lokaties, verbeteren van de hydrologie (kwantiteit en kwaliteit kwelwater vanuit inzijgebieden), voorkomen van eutrofiering door oppervlakkige afspoeling en runoff vanaf de plateauranden en hellingen. Opheffen verdroging en nog aanwezige detailontwatering. Instellen of voortzetten van adequaat beheer van maaien / afvoeren, voorkomen van verruiging en dichtgroeien.
H9120 Beuken-eikenbos met Hulst	25,4	Matig	=	=	Behoud areaal en kwaliteit door optimalisatie bosbeheer (o.a. groepenkap en bosrandbeheer, exotenbestrijding, vergroten aandeel dood hout)
H9160B Eikenhaagbeukenbos	16,9	Matig	=	>	Behoud areaal en verbetering kwaliteit door optimalisatie bosbeheer (o.a. groepenkap en bosrandbeheer, middenbosbeheer, exotenbestrijding, vergroten aandeel dood hout)
H91E0C Vochtige alluviale bossen	79,5	Matig	>	>	Uitbreiding areaal en verbetering kwaliteit door ontwikkelen alluviale bossen op kansrijke lokaties (o.a. omvormen populierenaanplant), verbeteren van de hydrologie (kwantiteit en kwaliteit kwelwater vanuit inzijgebieden), voorkomen van eutrofiering door inspoeling en runoff vanaf de plateauranden en hellingen. Opheffen verdroging en/of nog aanwezige detailontwatering (grondwaterpeil voldoende hoog tot in de wortelzone). Instellen of voortzetten van een adequaat beheer o.a. tegengaan invasieve exoten en behoud leefgebied zeggenkorfslak in alluviale bossen door kleinschalig en extensief kap- en maaiwerk.
H1014 nauwe korfslak	3,2	Matig	=	=	Behoud areaal en kwaliteit door instellen of voortzetten van een adequaat beheer van maaien en afvoeren en het voorkomen van verruiging en dichtgroeien van het leefgebied. Opheffen verdroging en/of nog aanwezige detailontwatering.
H1016 zeggekorfslak	38,5	Matig	=	>	Behoud areaal en verbetering kwaliteit door instellen / voortzetten van adequaat beheer van maaien en afvoeren en voorkomen van verruiging / dichtgroeien van het leefgebied. Opheffen verdroging en/of nog aanwezige detailontwatering. Zie ook H91E0C.
H1083 vliegend hert	53,7	Matig	=	=	Behoud areaal en kwaliteit leefgebied door optimalisatie bosbeheer (o.a. groepenkap en bosrandbeheer, middenbosbeheer, exotenbestrijding, vergroten aandeel dood hout). Zie ook H9120 en H9160B

5. Wat gaan we doen om de doelen te bereiken?

In dit hoofdstuk staan de Natura2000-instandhoudingsmaatregelen 2020-2026 om de knelpunten mee op te lossen zodat de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen gaan worden. Onderdelen van de instandhoudingsmaatregelen zijn:

- **Maatregelen voor stikstofgevoelige habitats en (leefgebieden van) soorten:**
 - de herstelmaatregelen, zoals die opgenomen waren in de PAS-gebiedsanalyse Geleenbeekdal (2017);
 - de vervolgmaatregelen die voortvloeien uit nader onderzoek, dat in de betreffende PAS-gebiedsanalyse was voorzien en is uitgevoerd;
 - voortzetting van enkele specifieke beheermaatregelen na 2021.
- **Maatregelen voor niet-stikstofgevoelige habitats en (leefgebieden van) soorten:**
 - Herstel- en instandhoudingsmaatregelen voor niet-stikstofgevoelige habitats en soorten;
 - de maatregelen die verder nodig zijn om de Natura2000-doelen te realiseren, zoals communicatie- en handhavingsmaatregelen en maatregelen voor niet-stikstofgevoelige habitattypen en soorten (Vliegend Hert).

In hoofdstuk 3 gaven we al aan dat een groot deel van de beschermde habitattypen gevoelig is voor stikstof. Stikstofemissie uit agrarische bronnen is sinds 2013 aangepakt via de 'Verordening veehouderijen en Natura 2000. De maatregelen uit deze verordening gelden voor alle Natura2000-gebieden in Limburg. Ze zijn niet specifiek voor een bepaald habitatype, soort of gebied en zijn daarom niet verder behandeld in dit plan.

Andere stikstofbron- en -emissie maatregelen worden in landelijk verband heroverwogen en bepaald. Als in het verlengde daarvan de Natura2000-instandhoudingsmaatregelen via gebiedsanalyses nader worden uitgewerkt en/of geprioriteerd, dan ondergaat die besluitvorming de wettelijke besluitvormingsinspraak- en beroepsprocedures, maar kunnen ondergeschikte aanpassingen worden vastgelegd zonder het Natura2000-plan gelijktijdig aan te passen.

De herstelmaatregelen zijn voor de verschillende habitattypen en –soorten beschreven voor de eerste beheerplanperiode van 6 jaar (2020-2026). Het reguliere beheer vormt geen onderdeel van de instandhoudingsmaatregelen. Naast de geformuleerde maatregelen is het ook van belang om de resterende hectaren nog te ontwikkelen Goudgroene natuur (areaaluitbreiding) in en rondom het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal, zoals opgenomen in het vigerende Provinciaal Natuurbeheerplan Limburg 2019, te realiseren. Deze goudgroene gebieden zijn met een juiste inrichting en beheer belangrijk voor en ondersteunend aan de instandhoudingsdoelstellingen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit.

5.1. Instandhoudingsmaatregelen

In deze paragraaf zijn de herstel- en instandhoudingsmaatregelen in een tabel kort weergegeven. In het hoofdrapport zijn in hoofdstuk 5 de afzonderlijke maatregelen nader beschreven en uitgewerkt per habitatype en soort.

Totaaloverzicht herstel- en instandhoudingsmaatregelen Geleenbeekdal

Maatregel	Omschrijving	Habitatype, -soort	Knelpunt	Frequentie
154.A.1107, 154.A.909	Tegengaan inspoeling meststoffen en erosie, runoff (bufferzones).	H91E0C, H7230 (H9120, H9160B)	K10	eenmalig
154.Bi.1049	Bestrijding invasieve exoten (kruiden)	H91E0C	K13	cyclisch
154.H871	Ophogen beekbodem, -peil Hulsbergerbeek, Prickenis en oude loop Leeuw	H91E0C, H7230	K3, K6	eenmalig
154.H.1158, 154.H.872	Herstel infiltratiegebieden, verhogen kweldruk	H91E0C, H7230	K3, K6	eenmalig
154.H.1160	Detailontwatering opheffen tbv natte natuur Onderzoek afgrond (zie voor verdere maatregelen H.1164 en H.1165)	H91E0C	K3	eenmalig
154.H.1163	Opheffen overstort en overkluizing prickenisserbeek	H91E0C	K3,K6	eenmalig
154.H.1164	Opheffen detailontwatering binnen alluviale bossen	H91E0C	K3	eenmalig
154.H.1165	Opzetten waterpeil nabij verdroogde alluviale bossen	H91E0C	K3	eenmalig
154.O.1198	Omvormen populierenaanplant	H91E0C	K2,K13	eenmalig
154.Tb.1214, 154.Tb.891	Terugdringen nitraatbelasting intrekgebieden	H91E0C, H7230	K2, K4	eenmalig
154.H.870	Uitvoeren hydrologische maatregel kalkmoeras Weustenrade, vergroting en optimalisatie kalkmoeras	H7230	K3	eenmalig
154.M.880	Maai- en afvoerbeheer	H7230	K5	cyclisch
154.M890	Ontwikkelen kalkmoeras Papenbroek	H7230	K5	eenmalig
154.Oz.885	Verkennen kansen ontwikkelen nieuwe kalkmoerassen	H7230	K7,K8	eenmalig
154.Ow.884	Herstel voormalig bronmilieu en kalkmoeras Opgebroek	H7230, H91E0C	K2,K3	eenmalig
154.S.876	Verwijdering bosopslag	H7230	K5	cyclisch
154.Vw.895	Kathagen: inrichten potentiegebied	H7230	K5	eenmalig
154.Aa.914	Ingrijpen boomsoortensamenstelling	H9120	K5,K9,K13	cyclisch
154.Bi.933, 154.S.1040	Bosrandbeheer	H9120, H9160B	K5,K13	eenmalig
154.Bi.934, 154.Bi.1042	Verwijderen exoten (bomen en struiken)	H9120, H9160B	K13	cyclisch
154.O.935, 154.O.1044	Omvormen bos	H9120, H9160B	K5,K9,K13	eenmalig
154.O.958	Omvormen naaldbos	H9120	K13	eenmalig
154.Bi.1047	Groepenkap, middenbosbeheer of dunnen	H9160B	K11,K5,K13	eenmalig
154.M.1231	Jaarlijks maai- en afvoerbeheer	H1014	K5	cyclisch
154.Bi.1050	Dunnen boomkronendak	H1016	K13	cyclisch
154.S.1042	Tegengaan dichtgroeien en verruiging moeraszeggenvelden	H1016	K5,K13	cyclisch
154.M.1235	Maaisel verspreiden naar Opgebroek en Cortenbach	H1016	K7	eenmalig
154.H.1166	Dichten greppel en afwateringssluit Kathagerbroek zuid	H1016	K3	eenmalig

5.2. Monitoringsmaatregelen

Om te bepalen in hoeverre instandhoudingsdoelen gehaald zijn mede in relatie tot hydrologische omstandigheden is monitoring van de habitattypen en –soorten en een aantal hydrologische parameters nodig. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste monitoringsonderdelen weergegeven.

Tabel 5.1 Overzicht monitoring Natura2000 Geleenbeekdal.

Monitoringsdoel	Specificatie monitoring	Frequentie	Regulier / Natura-2000-plan	Uitvoerder/ trekker
Vegetatie	Kartering	1 x per 12 jaar	Regulier/SNL	Natuurmonumenten/ Provincie
Flora	Kartering typische soorten en aandachtsoorten	1 x per 6 jaar	Regulier	Natuurmonumenten/ Provincie
Gebiedsschouw	Veldbezoek met terreinbeheerder inzake stand van zaken maatregelen en habitats en soorten	Jaarlijks	Natura2000-plan	Provincie
Hydrologie	OGOR-meetnet, 9 peilbuizen; meten grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit	2 x per jaar kwaliteit en dagelijks kwantiteit	Regulier	Provincie
Hydrologie	Effecten maatregelen tegen verdroging. A: vegetatie B: grondwaterstand C: grondwaterkwaliteit	A: 1 x per 5jaar B: 1 x per 2weken C: 3 x per jaar	Regulier	Provincie/Natuurmonumenten
Nauwe korfslak	Ontwikkelen monitoringsprotocol en uitvoeren van monitoring	Ontwikkelen protocol en uitvoeren monitoring: 1 x per 6 jaar	Natura2000-plan	Provincie
Zeggenkorfslak	Ontwikkelen monitoringsprotocol en uitvoeren van monitoring	Ontwikkelen protocol uitvoeren monitoring: 1 x per 6 jaar	Natura2000-plan	Provincie
Vliegend hert	uitvoeren van monitoring	1 x per 6 jaar	Natura2000-plan	Provincie

5.3. Communicatiemaatregelen

Er dient te worden ingezet op het versterken van de naamsbekendheid van Natura 2000 en het vergroten van het draagvlak voor natuurbescherming bij bezoekers en bewoners van het gebied Geleenbeekdal. Hierbij moet worden gedacht aan open informatiedagen, presentaties, excursies en het in samenspraak met de terreinbeheerder plaatsen van Natura 2000-welkomstborden, waarop het logo, de gebiedsnaam en de kernboodschap van Natura 2000 geprojecteerd zijn. Hierbij kan eventueel worden aangesloten bij het project Corio Glana/Geleenbeek. Als grootste beheerder van het gebied geeft Natuurmonumenten publieksvoorlichting over het Natura 2000-gebied en over inrichtings- en beheermaatregelen.

5.4. Handhavingsmaatregelen

Handhaving is een belangrijk middel voor het bereiken van een goede staat van instandhouding van de aangewezen habitattypen en soorten. Illegaal gebruik dat het bereiken van de doelstellingen kan schaden moet worden tegengegaan, aangepast, onder voorwaarden worden toegestaan of anderszins gereguleerd. Goede communicatie en voorlichting, gevolgd door toezicht zijn daarbij essentieel. Sommige natuurgebieden in het Geleenbeekdal kennen een (vrij) hoge recreatiedruk en de terreinbeheerder ziet er op toe dat het gebruik zodanig wordt gereguleerd dat de bescherming van natuurwaarden in de aangewezen habitats niet onder druk komt te staan. Geconstateerde feiten welke strijdig zijn met de openstellingsregels van de terreinbeheerder zijn onder andere loslopende honden, betreding van gevoelige habitats (buiten wegen en paden) en het achterlaten van afval. Deze activiteiten kunnen negatieve effecten hebben op diverse natuurwaarden. Hierom worden dergelijke activiteiten als illegale activiteiten beschouwd en dient er als zodoende gehandhaafd te worden. De

terreinbeheerder ziet zich op dit vlak geconfronteerd met een aanzienlijke taak op het gebied van toezicht en handhaving.

In het kader van Natura 2000 bestaan er geen directe relaties tussen de knelpunten op de Natura2000-waarden, de huidige recreatiedruk in het gebied of illegale activiteiten. In de analyse in hoofdstuk 3 zijn dergelijke activiteiten met het oog op het realiseren van de Natura2000-doelen niet als knelpunt onderkend. Daarom onderscheidt dit Natura2000-plan geen prioritaire handhavingsmaatregelen.

De provincie Limburg is bevoegd gezag in het kader van de Wet Natuurbescherming (WNB) en de Omgevingsverordening Limburg. Het provinciale toezicht richt zich op de naleving van verleende ontheffingen, vergunningen en daarbij gestelde voorwaarden, op de toepassing van de vrijstellingsvoorwaarden uit hoofdstuk 7 van dit Natura2000-plan en op het opvolgen van meldingen over mogelijke vergunningplichtige en andere illegale activiteiten. Op welke manier dit toezicht vormgeven wordt staat vermeld in het, jaarlijks op te stellen, VTH Uitvoeringsprogramma Limburg, dat de provincie Limburg samen met de handhavingpartners in heel Limburg opstelt.

Mocht u vermoeden dat er activiteiten in het Natura2000-gebied Geleenbeekdal plaatsvinden die strijdig zijn met dit Natura2000-plan en de WNB dan kunt u dit melden via www.limburg.nl (melding klachten) of via de milieuklachtentelefoon.

5.5. Welke gevolgen hebben de maatregelen voor de omgeving?

In de voorgaande paragrafen is beschreven welke maatregelen genomen gaan worden om de ecologische doelstellingen te halen. In deze paragraaf is kort verwoord wat de belangrijkste (sociaal-economische) gevolgen zijn van deze maatregelen voor de gebruikers van het gebied. De maatregelen zijn een afweging tussen ecologisch herstel en ruimte voor economische ontwikkelingen. Hierin is een balans gevonden tussen natuur en economie.

Hydrologie

De anti-verdrogingsmaatregelen (waterkwantiteit) hebben alleen invloed binnen het gebied zelf. Hetzelfde geldt voor de maatregelen die er voor zorgen dat de waterkwaliteit verbeterd wordt, waardoor deze maatregelen geen beperkingen buiten het gebied met zich mee zullen brengen.

Beheermaatregelen

De beheermaatregelen zijn maatregelen die intern binnen de begrenzing van het gebied plaatsvinden. Deze zullen geen beperkingen buiten het gebied met zich meebrengen.

Recreatie

De voorgenomen instandhoudingsmaatregelen leiden niet tot beperkingen in recreatiemogelijkheden binnen het gebied. Het door Natuurmonumenten uit te voeren bos(omvormings)beheer is weliswaar kleinschalig van aard maar het kan mogelijk de belevingswaarde van het gebied tijdelijk verlagen. Daarom is goede communicatie hierover met bewoners en recreanten raadzaam. Door de ontwikkeling van natuurwaarden zal de belevingswaarde ook (weer) toenemen.

Bewoners/industrie/agrariërs

De voorgenomen maatregelen leiden niet tot beperkingen voor bewoners of in de industrie en overige bedrijvigheid. Op specifieke locaties kan het wenselijk zijn aanpassingen ten aanzien van het aldaar plaatsvindende reguliere agrarische gebruik te realiseren om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In hoofdstuk 7 is nader uiteengezet of en welke beperkingen dan wel vrijstellingen er zijn in het kader van vergunningverlening.

6. Financiering en subsidieregelingen

Voor uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn om de Natura2000-doelen voor het gebied Geleenbeekdal te behalen, heeft de provincie Limburg tot en met 2021 uit het Natuurpact 2013 budget beschikbaar. Voor de tot en met 2021 uit te voeren instandhoudingsmaatregelen is dit budget door de provincie opengesteld voor de uitvoering en subsidiëring van de betreffende maatregelen.

Het grootste gedeelte van de instandhoudingsmaatregelen van het Natura2000-plan Geleenbeekdal zal na 2021, binnen de beheerplanperiode (2020-2026) uitgevoerd worden; op onderdelen is doorloop nadien mogelijk. Nu de voortzetting van het Natuurpact 2013 in een Kamerbrief is bevestigd door de minister van LNV (10 juli 2020) en dit budget is opgenomen in de meerjarige Programma-begroting van de provincie, is er voldoende vooruitzicht op externe dekking van de kosten van de Natura 2000-planmaatregelen. Voor de provincie Limburg is deze externe dekking sinds de decentralisatie uitgangspunt van beleid.

De duidelijkheid over voortzetting van de Natuurpactbudgetten biedt de ruimte om het pakket instandhoudingsmaatregelen voor het Natura2000-plan Geleenbeekdal tot en met 2026 vast te stellen. Met Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten worden meerjarige uitvoeringsafspraken vastgelegd over 2021-2026, als vervolg op de eerdere uitvoeringsovereenkomsten en subsidietoezegging.

6.1 Kosten instandhoudingsmaatregelen Natura2000-plan Geleenbeekdal

Om aan alle instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura2000-gebied te voldoen, dus ook voor de aangewezen uitbreidings- en kwaliteitsdoelen, is een integraal maatregelenpakket opgesteld. Deze maatregelen zijn in hoofdstuk 5 besproken en de kosten hiervan zijn in tabel 6.1 als totaalpakket weergegeven. De uitvoering van het maatregelenpakket uit de PAS-gebiedsanalyse Geleenbeekdal (2017) is de basis voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen. Daaronder zijn ook begrepen de maatregelen die voortvloeien uit onderzoeken die in de betreffende gebiedsanalyse zijn aangekondigd en inmiddels zijn uitgevoerd. Het aanvullende maatregelenpakket in het kader van voorliggend Natura2000-plan kan daarom alleen de uitbreidingsdoelen realiseren als de aanvullende maatregelen afkomstig uit de op te starten onderzoeken ook worden uitgevoerd. Voorts zijn maatregelen van algemene aard toegevoegd (monitoring, evt. handhavingsprioriteiten, communicatie).

In onderstaande tabel 6.1 is het pakket instandhoudingsmaatregelen samengevat en van een kosten- en tijdsindicatie voorzien. De kosten zijn gebaseerd op normbedragen, die door Rijk en provincies worden gehanteerd dan wel gebaseerd op normkosten voor terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, 2016) of expert judgement. Voor sommige maatregelen zijn vanwege specifieke omstandigheden hogere kosten gehanteerd. De totale uitvoeringskosten zijn ingeschat op circa € 4.825.000,-.

Tabel 6.1 Kosten- en tijdsindicatie uitvoering instandhoudingsmaatregelen Geleenbeekdal.

Maatregel	< 2021	Periode 2021-2026	Opvolgende beheerplanperiode	Totaal incl. btw
Instandhoudingsmaatregelen (cf. PAS-gebiedsanalyse 2017)	€ 393.000	€ 4.251.000	afhankelijk van stikstofaanpak	€ 4.644.000
Instandhoudingsmaatregelen toegevoegd ogv. onderzoek en tbv. extra beheer 2021-2026	€ 5.000	€ 108.000	Op onderdelen; afhankelijk van stikstofaanpak	€ 113.000
Monitoring /onderzoek (specifiek)	€ 25.000	€ 13.000	X	€ 38.000
Communicatieplan Natura 2000	€ 5.000	€ 25.000	t.z.t.	€ 30.000
Totaal	€ 428.000	€ 4.397.000		€4.825.000

6.2 Financiering en Subsidiereregelingen

De maatregelen die nodig zijn om de Natura 2000-doelen te behalen, worden voor een deel onder de vlag van partnercontracten en PIO (Platteland in Ontwikkeling) uitgevoerd. Voor de uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zijn subsidiereregelingen van toepassing. Het actuele overzicht van deze regelingen en de daarbij beschikbare jaarbudgetten (subsidieplafonds) zijn terug te vinden op de website van de provincie: <https://www.limburg.nl/loket/subsidies/actuele-subsidies/> onder het kopje Natuur.

In samenwerking met de provincies en het Ministerie van Economische Zaken is het programma POP3 opgesteld (zie de begrippenlijst achterin het hoofdrapport). Ten behoeve van de uitvoering van POP3 in Limburg is door Gedeputeerde Staten van Limburg de Subsidieverordening POP3 Limburg vastgesteld. Het programma richt zich op vijf items:

- Versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht;
- Jonge landbouwers;
- Natuur en landschap;
- Verbetering van waterkwaliteit;
- LEADER.

6.3 Tegemoetkoming in schade

De Wet Natuurbescherming biedt aan betrokkenen mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen bij Gedeputeerde Staten, als die schade volgens hen het gevolg is van een vastgesteld Natura2000-plan (artikel 6.3 Wet Natuurbescherming). Om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming dient aan de in de wet genoemde eisen te worden voldaan. Zo komt enkel schade in de vorm van inkomensderving of van vermindering van de waarde van een onroerende zaak voor tegemoetkoming in aanmerking en blijft de schade die binnen het normaal maatschappelijk risico valt voor rekening van de aanvrager. Voor zover betrokkenen pas later als gevolg van een (uitvoerings)besluit met betrekking tot concreet uitgewerkte Natura2000-planmaatregelen menen schade te lijden, wordt verwezen naar de in betreffende wet- en regelgeving opgenomen regelingen met betrekking tot schade (bijvoorbeeld artikel 7:14 e.v. van de Waterwet).

7. Toetsing huidig gebruik

In dit hoofdstuk is het huidige gebruik getoetst en ingedeeld in categorieën. De toetsing geldt voor het hier concreet beschreven huidige gebruik (in de huidige vorm, locatie, omvang en tijd) en voor de wettelijke werkingsduur van dit Natura 2000-plan (6 jaar). Voor een aantal vormen van huidig gebruik leidt dit tot vrijstelling van de vergunningplicht (al dan niet onder voorwaarden) of tot de conclusie dat de vorm van huidig gebruik niet is vrijgesteld in het kader van voorliggend Natura2000-plan. In dat laatste geval valt het huidige gebruik onder de reguliere werking van de Wet Natuurbescherming (WNB) en zal na onderzoek op initiatief van belanghebbende moeten blijken of sprake is van een vergunningplicht waarvoor de Provincie Limburg in de regel het bevoegd gezag is. Ook als er sprake is van wijziging van het vrijgestelde gebruik, dan is het gewijzigde gebruik mogelijk wel vergunningplichtig in het kader van de WNB.

7.1 Inleiding en juridisch kader

Eén van de functies van het Natura2000-plan is het toetsen van effecten van bestaande activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied op de instandhoudingsdoelstellingen (hierna te noemen: toetsing huidig gebruik). Het doel hiervan is om te bepalen welk huidig gebruik in dit hoofdstuk (evt. onder voorwaarden) wordt vrijgesteld van de WNB-vergunningplicht.

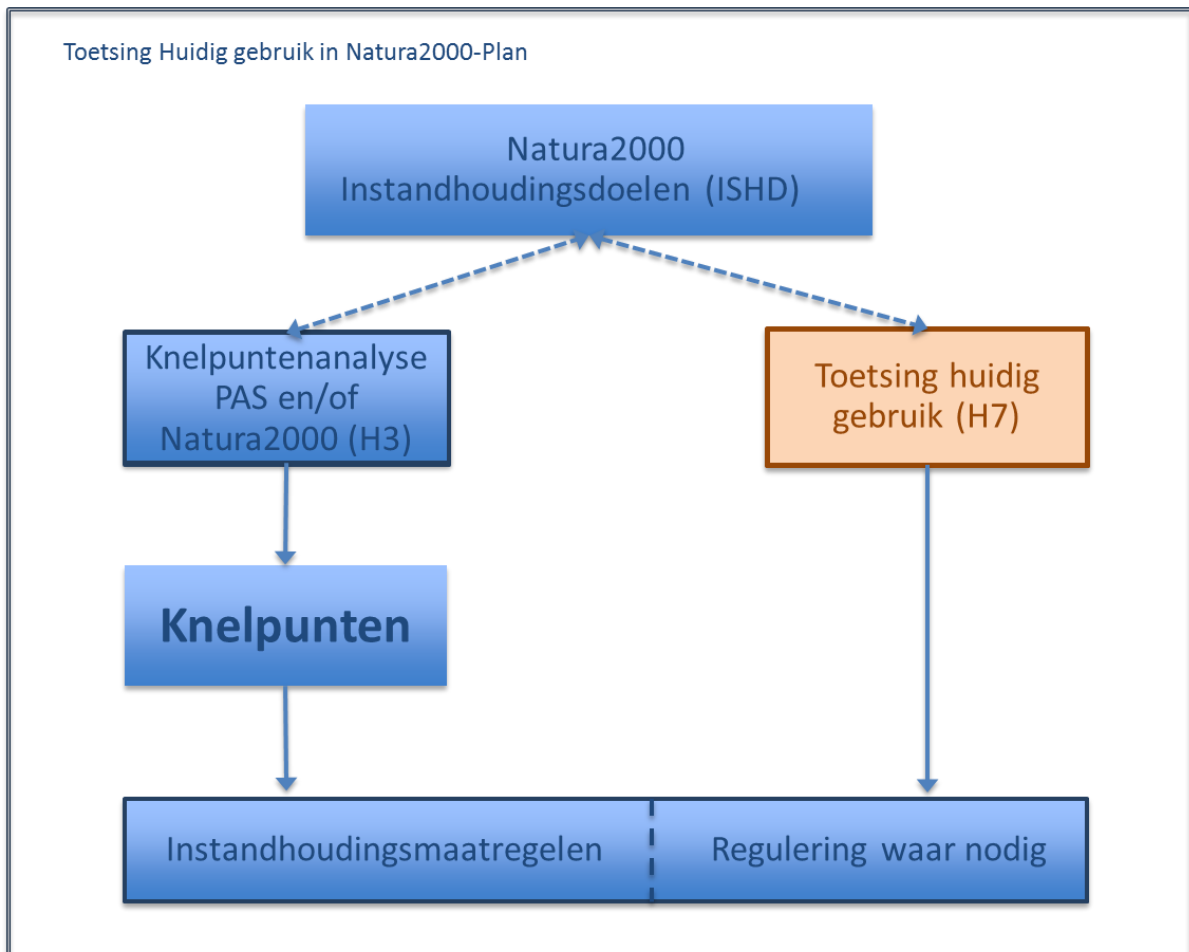
De juridische basis voor de toetsing van het huidig gebruik ligt in artikel 2.2 lid 2 van de Wet Natuurbescherming. Daarin is voorgeschreven dat het bevoegd gezag “passende maatregelen” moet treffen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied mag het tijdig behalen van de instandhoudingsdoelen zoals genoemd in hoofdstukken 3 en 4 niet in de weg staan. Wanneer dit wel het geval is, dienen passende maatregelen te worden getroffen. Deze bestaan overwegend uit het uitvoeren van inrichtings- en beheermaatregelen. Indien nodig zijn voorwaarden of beperkingen gesteld aan het huidig gebruik in/rond het Natura 2000-gebied.

Onder huidig gebruik verstaan we binnen het kader van dit Natura 2000-plan: de legale activiteiten die in 2018 in of rondom het Natura 2000-gebied werden uitgevoerd, dus het gangbare gebruik ten tijde van het opstellen van dit Natura 2000-plan. Nieuwe initiatieven of projecten en toekomstige uitbreiding, intensivering of verplaatsing van bestaande activiteiten vallen buiten dit huidig gebruik; zie hiervoor ook par. 7.5.10.

Toelichting schema figuur 7.1 (zie volgende bladzijde)

Het behalen van de instandhoudingsdoelen wordt beïnvloed door standplaatsfactoren en/of menselijk handelen. Waar in de ecologische analyse van hoofdstuk 3 is geconstateerd dat standplaatsfactoren en/of menselijk handelen een significant negatief effect veroorzaken op de instandhoudingsdoelen, zijn deze als knelpunt geïdentificeerd (linkerzijde figuur). In hoofdstuk 5 zijn instandhoudingsmaatregelen geformuleerd om deze knelpunten aan te pakken.

In dit hoofdstuk is getoetst of huidig gebruik het behalen van de instandhoudingsdoelen in de weg staat. Deze toetsingsmethodiek zelf is nader uitgewerkt in figuur 7.2. De toetsing huidig gebruik kan waar nodig leiden tot regulering van gebruiksvormen in de vorm van een vrijstelling (al dan niet onder voorwaarden) van de WNB-vergunningplicht. Dit om eventuele negatieve effecten teniet te doen (rechterzijde figuur).

Figuur 7.1 Schematische weergave van de plek van toetsing van het huidige gebruik in relatie tot de systematiek en opbouw van het Natura 2000-plan.

7.2 Inventarisatie en selectie huidig gebruik

Het huidig gebruik in en rond het Natura 2000-gebied is in 2018 geïnventariseerd aan de hand van gegevens van provincie, gemeenten en waterschap. Daarbij is gebruik gemaakt van de lijsten met mogelijke activiteiten uit de zogeheten 'Sectornotities' (Arcadis, 2008). Vervolgens is met diverse gebruikers en gebiedskenners in een gebiedssessie de lijst van gebruiksvormen voor dit gebied gecheckt en waar nodig aangevuld. De uiteindelijke lijst van vormen van huidig gebruik voor dit gebied is opgenomen in Bijlage 6.

Op deze uiteindelijke lijst is vervolgens een voorselectie toegepast in 2 stappen, om te komen tot de in dit Natura2000-plan te toetsen vormen van huidig gebruik in het gebied.

- Stap1: Op basis van expert judgement is gekeken naar de ecologische relevantie van de diverse gebruiksvormen voor de instandhoudingsdoelen in het gebied. Alleen die vormen van huidig gebruik uit de uiteindelijke lijst waarbij niet uitgesloten kan worden dat er een negatieve beïnvloedingsrelatie kan bestaan, gaan door naar Stap 2. De overige vormen zijn niet getoetst.
- Stap 2: De vormen van huidig gebruik in dit gebied die ecologische relevant zijn (Stap 1), maar waarvoor al een WNb-vergunning is afgegeven of is aangevraagd, of de vormen van huidig gebruik waarvoor geen vergunningplicht bestaat (op grond van andere wet- en of regelgeving, zoals bijvoorbeeld via een provinciale verordening), zijn niet getoetst. Voor zover van toepassing is dit in par. 7.5.11 van het Hoofdrapport ter informatie genoemd.

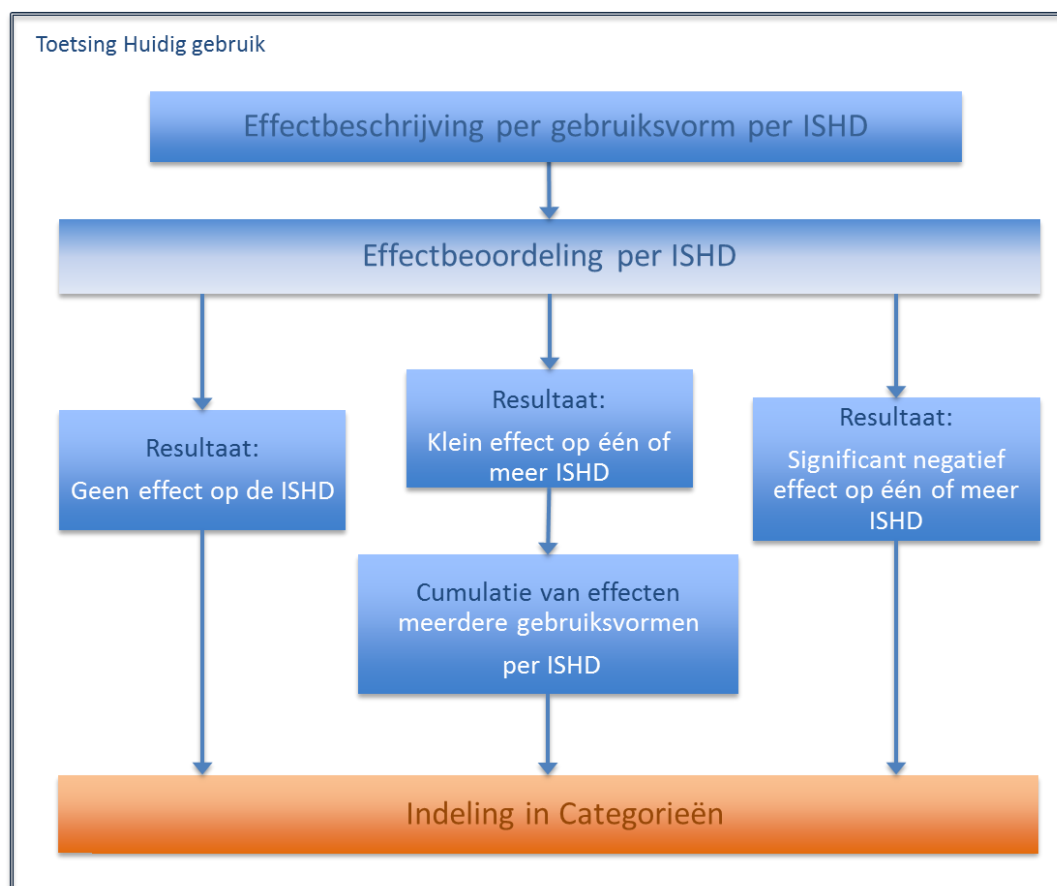
De inventarisatie en voorselectie heeft zodoende geresulteerd in een lijst met huidig gebruik waarvoor is aangegeven welke vormen van huidig gebruik op de mogelijkheid van regulering getoetst zijn in paragraaf 7.5 (zie Bijlage 6).

Aspecten van gebruiksvormen die in de analyse van hoofdstuk 3 als knelpunt zijn geïdentificeerd, en waarvoor dus in hoofdstuk 5 instandhoudingsmaatregelen zijn beschreven, zijn in hoofdstuk 7 niet opnieuw getoetst. De stikstofproblematiek vormt een van deze aspecten. De toetsing daarvoor verloopt via het nieuwe stikstofbeleid(-in-ontwikkeling).

De uitvoering van de instandhoudingsmaatregelen zoals vastgelegd in hoofdstuk 5 maakt geen onderdeel uit van het huidig gebruik. Deze maatregelen zijn daarom niet opgenomen in Bijlage 6 en zijn in hoofdstuk 7 niet getoetst. Deze maatregelen worden (in de toekomst) uitgevoerd om de in hoofdstuk 3 geïdentificeerde knelpunten op te lossen. Eigenaren en organisaties hebben een inspanningsverplichting om deze maatregelen op een zorgvuldige en professionele manier uit te voeren. Hierbij moet rekening worden gehouden met alle instandhoudingsdoelen, zodat significant negatieve effecten worden voorkomen.

7.3 Toetsingsmethodiek

De feitelijke toetsing bestaat uit drie onderdelen: effectbeschrijving, effectbeoordeling en categorie-indeling. Figuur 7.2 geeft schematisch weer hoe de toetsing van het huidig gebruik er uit ziet.

Figuur 7.2 Schematische weergave van de werkwijze bij de toetsing van het huidig gebruik in dit Natura 2000-plan.

- De effectbeschrijving omvat naast een beschrijving van de activiteit zelf een analyse van de gevolgen die het gebruik kan hebben op de aangewezen instandhoudingsdoelen. Dit gebeurt op basis van de best beschikbare (gebieds)kennis, wetenschap en expert judgement.

De algemene regelgeving, die van toepassing is op de uitvoering van activiteiten (gedrags-codes, voorschriften vanuit milieuwetgeving etc. etc.), wordt geacht integraal onderdeel te zijn van de beschreven gebruiksvormen; eventuele overtredingen daarvan kunnen aanleiding zijn voor handhaving (zie paragraaf 5.4).

- De effectbeoordeling richt zich op de vraag of significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor een habitatype of soort al dan niet kunnen worden uitgesloten, rekening houdend met de maatregelen die in hoofdstuk 5 van dit Natura2000-plan zijn vastgelegd, de eerder genoemde 'instandhoudingsmaatregelen'. Met andere woorden: staat een vorm van huidig gebruik het halen van de instandhoudingsdoelen mogelijk in de weg?
- Bij de effectbeoordeling is gebruik gemaakt van de zgn. "Effectenindicator" zoals die te voor ieder Natura 2000-gebied kan worden samengesteld op de website www.synbiosys.alterra.nl. Een gebiedsspecifieke afbeelding van deze effectenindicator is weergegeven in figuur 7.3. Met dit hulpmiddel is voor de aangewezen instandhoudingsdoelen nagegaan of de te toetsen vormen van huidig gebruik daadwerkelijk tot negatieve effecten leiden, voor zover deze effecten niet al door middel van de herstelmaatregelen uit hoofdstuk 5 worden opgelost.
- Een vervolgstap in de effectbeoordeling kan bestaan uit de cumulatietoets. Deze extra toets geldt voor gebruiksvormen met een klein effect (niet-significant maar ook niet-verwaarloosbaar). Tezamen kunnen deze kleine effecten een groter en wel-significant negatief effect hebben. In dat geval kunnen extra maatregelen nodig zijn om het effect te mitigeren of worden aanvullende voorwaarden aan de verschillende gebruiksvormen gesteld.
- De categorie-indeling volgt uit de effectbeoordeling. De beschrijving van de categorieën en de indelingscriteria is opgenomen in paragraaf 7.4.

7.4 Categorieën

De getoetste vormen van huidig gebruik zijn beschreven in paragraaf 7.5.1 en verder. Ze zijn daar beoordeeld op hun effect en vervolgens ingedeeld in 4 beoordelingscategorieën. Deze categorieën zijn hieronder beschreven. Waar sprake is van vrijstelling voor de vergunningplicht heeft dat uitsluitend betrekking op hoofdstuk 2 (gebiedsbescherming) van de Wet Natuurbescherming en niet op uit andere wetgeving voortvloeiende vergunningsplicht of andere hoofdstukken van de Wet Natuurbescherming.

Categorie 1: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht

In deze categorie valt het gebruik waarvan vast staat dat dit geen (significant) negatieve effecten heeft (ook niet in cumulatie met andere gebruiksvormen). Dit gebruik heeft geen gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb, zonder aanvullende voorwaarden en zolang het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura2000-plan getoetste situatie. In deze categorie vallen ook gebruiksvormen die niet individueel vergunningplichtig zijn te stellen, zoals bijvoorbeeld het huidig gebruik van wegen door verkeer en het gebruik van recreatiepaden door wandelaars en fietsers conform de bestaande openstellingsregels.

Categorie 2a: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, met instandhoudingsmaatregelen

In deze categorie valt het gebruik dat leidt tot (significant) negatieve gevolgen voor het behalen van de instandhoudingsdoelen, maar waarvan is gebleken dat de in hoofdstuk 5 genoemde instandhoudingsmaatregelen voldoende zijn om de negatieve effecten weg te nemen zodat het behalen van de instandhoudingsdoelen niet in gevaar komt. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb, mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura2000-plan getoetste situatie en mits de instandhoudingsmaatregelen van dit Natura 2000-plan tijdig worden uitgevoerd.

Categorie 2b: Huidig gebruik vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht, met specifieke voorwaarden

In deze categorie vallen gebruiksvormen, of een combinatie van gebruiksvormen (cumulatie), waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebruiksvormen geldt echter dat de negatieve effecten worden weggenomen door specifiek aan het gebruik verbonden aanvullende beperkingen en/of voorwaarden, bovenop eventueel al bestaande voorwaarden uit andere wet- en regelgeving. Deze vormen van gebruik zijn in dit Natura 2000-plan vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de WNb mits aan deze aanvullende voorwaarden wordt voldaan en mits het gebruik niet wijzigt ten opzichte van de in dit Natura2000-plan getoetste situatie.

Categorie 3: Huidig gebruik niet vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht

In deze categorie valt gebruik waarvan niet kan worden uitgesloten dat er een significant negatief effect bestaat op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Bovendien is op dit moment onduidelijk of en hoe de negatieve effecten van dit gebruik kunnen worden weggenomen. Daarom kan dit gebruik niet als vergunningsvrij worden opgenomen. Onder deze categorie valt ook het gebruik waarover onvoldoende informatie beschikbaar is om te beoordelen of er daadwerkelijk een WNb-vergunningplicht aan de orde is c.q. tot vrijstelling daarvan kan worden besloten. Binnen het wettelijk kader van de WNb moeten de effecten nader worden onderzocht om te bepalen of een vergunning moet worden aangevraagd bij de Provincie Limburg.

Herbeoordeling na afloop van een beheerplanperiode

Het oordeel vrijstelling van de vergunningplicht geldt voor één beheerplanperiode. Als na afloop van een beheerplanperiode uit monitoringresultaten blijkt dat het behalen van de instandhoudingsdoelen toch gevaar dreigt te lopen, moet het gebruik opnieuw worden beoordeeld. Dat kan leiden tot indeling in een andere categorie, aanpassing van de maatregelen en/of voorwaarden.

7.5 Resultaten toetsing huidig gebruik Geleenbeekdal

Deze paragraaf toont de beoordelingsresultaten van de toetsing huidig gebruik zoals weergegeven in Figuur 7.2. Het betreft het in en om het gebied voorkomend relevante gebruik dat is geïnventariseerd en opgenomen in bijlage 6. Van een aantal vormen van gebruik is vastgesteld dat deze ecologisch niet relevant zijn voor de instandhoudingsdoelen. Deze zijn niet getoetst in de navolgende subparagrafen.

Ook als een vorm van huidig gebruik al een WNb-vergunning heeft c.q. Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg hebben vastgesteld dat er geen WNb-vergunning nodig is op grond van eerdere besluiten c.q. andere regelgeving, dan is toetsing in dit hoofdstuk niet meer aan de orde. Voor het Natura2000-gebied Geleenbeekdal zijn daarom niet de vormen van huidig en toekomstig gebruik opnieuw beoordeeld, die over een geldige vergunning Wet Natuurbescherming (of over vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998) beschikken.

Drones <25 kg.

Voor het gebruik van luchtvaartuigen (waaronder ook drones >25 hg.) nabij o.a. Natura2000-gebieden heeft de provincie in het kader van haar bevoegdheden in het kader van de Luchtvaartwet in maart 2019 een ontwerp-beleidskader vastgesteld en in de inspraak gebracht. Voor het gebruik van drones <25kg. boven en nabij Natura2000-gebieden zal de provincie een separate regeling opnemen in de Omgevingsverordening; om die reden is deze vorm van (huidig) gebruik niet beoordeeld in het kader van voorliggend Natura2000-plan.

Beweiden en bemesten

Het beweiden en bemesten van gronden binnen of nabij het Natura2000-gebied is als gevolg van de Raad van State-uitspraak over de PAS van mei 2019 niet meer bij verordening vrijgesteld van de WNb-vergunningplicht.

Het beweiden van gronden binnen of nabij het Natura2000-gebied is in voorliggend plan niet getoetst, omdat de provincies in april 2020 op basis van het tussenadvies van de commissie Remkes (december 2019) gezamenlijk beleid hebben vastgesteld, waaruit blijkt dat voor beweiden geen separate WNb-vergunning vereist is; deze vergunning maakt (in de meeste gevallen) al deel uit van de vergunning voor het houden van de dieren (stalvergunning).

Het bemesten van gronden binnen of nabij het Natura2000-gebied is in voorliggend plan niet getoetst. Op basis van het tussenadvies van de commissie Remkes (december 2019) en aansluitende beleidsafspraken op Rijks- en provinciaal niveau is voor de activiteit bemesten door de 12 provincies een landelijke aanpak ontwikkeld. Als deze interpretatie via jurisprudentie over concrete casussen door de Raad van State is getoetst, zal een vrijstellingsregeling met bijbehorende voorwaarden kunnen worden vastgelegd voor de effecten van deze activiteit via de lucht op de relevante instandhoudingsdoelstellingen. Zodra die duidelijkheid er is, zal worden afgewogen of dit via een addendum op voorliggend Natura2000-plan, met inbegrip van inspraak- en beroepsprocedure, wordt vastgelegd of dat dat via een andere procedure plaatsvindt (Omgevingsverordening).

Voor de overige vormen van huidig gebruik geldt, dat deze wel moeten worden getoetst (zie laatste kolom van de tabellen in bijlage B van het Hoofdrapport). Van deze toetsing zijn de beoordelingsresultaten in onderstaande tabel weergegeven. In het Hoofdrapport staan de voorwaarden voor de vrijstellingen beschreven.

Tabel 7.1 Samenvatting indeling gebruiksvormen in categorieën

Natuurbeheer	Cate- gorie 1	Cate- gorie 2a	Cate- gorie 2b	Cate- gorie 3
Regulier beheer van graslanden	X			
Regulier beheer van droge en vochtige bossen	X			
Monitoring, onderzoek, toezicht en handhaving	X			
Exotenbeheer	X			

Landbouw	Cate- gorie 1	Cate- gorie 2a	Cate- gorie 2b	Cate- gorie 3
Machinale bewerking op agrarische gronden	X			
Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen			X	

Recreatie, toerisme en sport	Cate- gorie 1	Cate- gorie 2a	Cate- gorie 2b	Cate- gorie 3
Recreatief gebruik van wegen / paden: wandelen, hardlopen, paardrijden, fietsen conform openstellingregels	X			
Educatieve excursies: georganiseerd volgens genoemde voorwaarden			X	
Educatieve excursies: niet conform voorwaarden				X
Evenementen				X

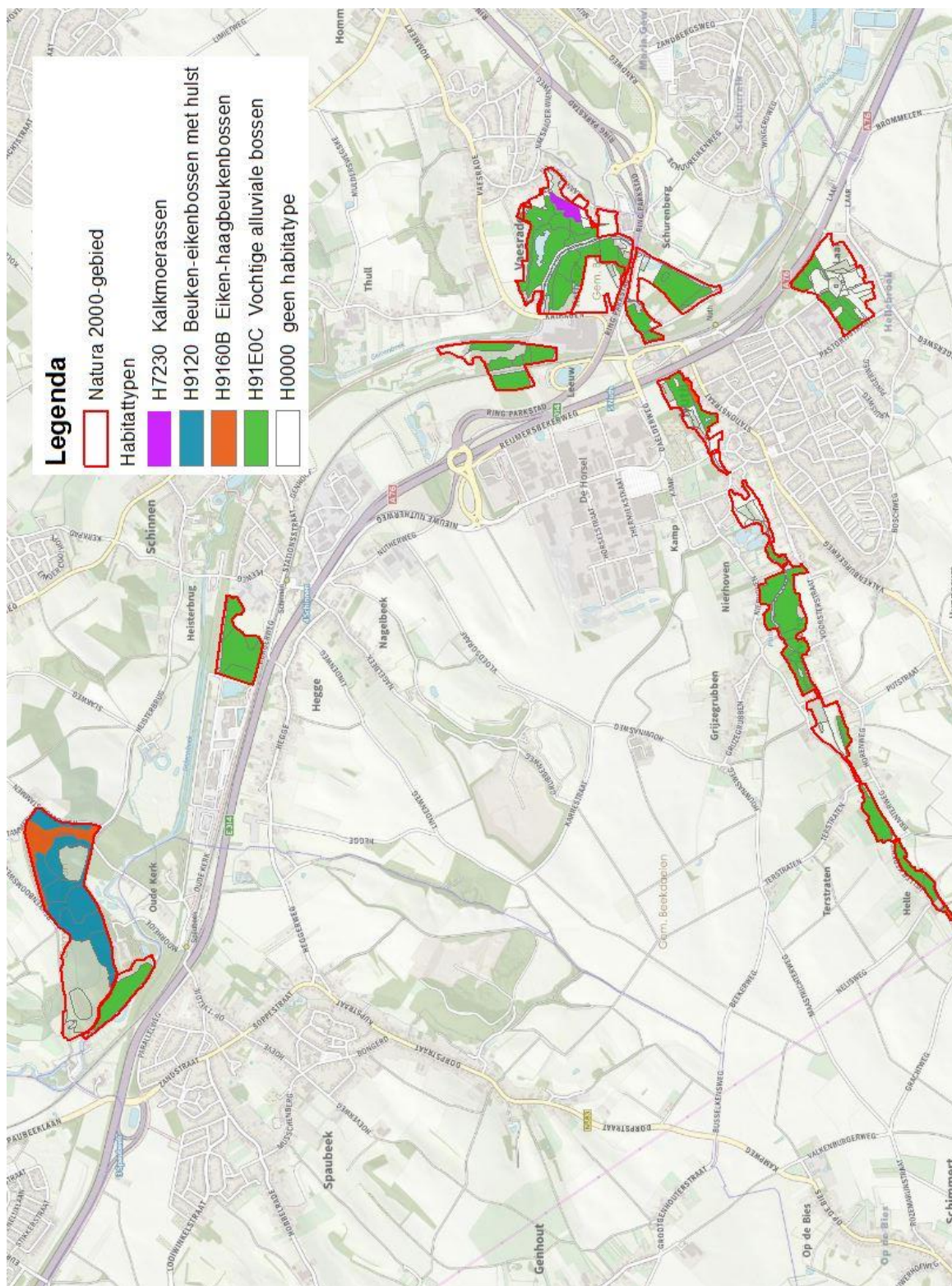
Waterbeheer	Cate- gorie 1	Cate- gorie 2a	Cate- gorie 2b	Cate- gorie 3
--------------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------

Beheer en onderhoud watergangen en kunstwerken, onderzoek en monitoring			X	
---	--	--	---	--

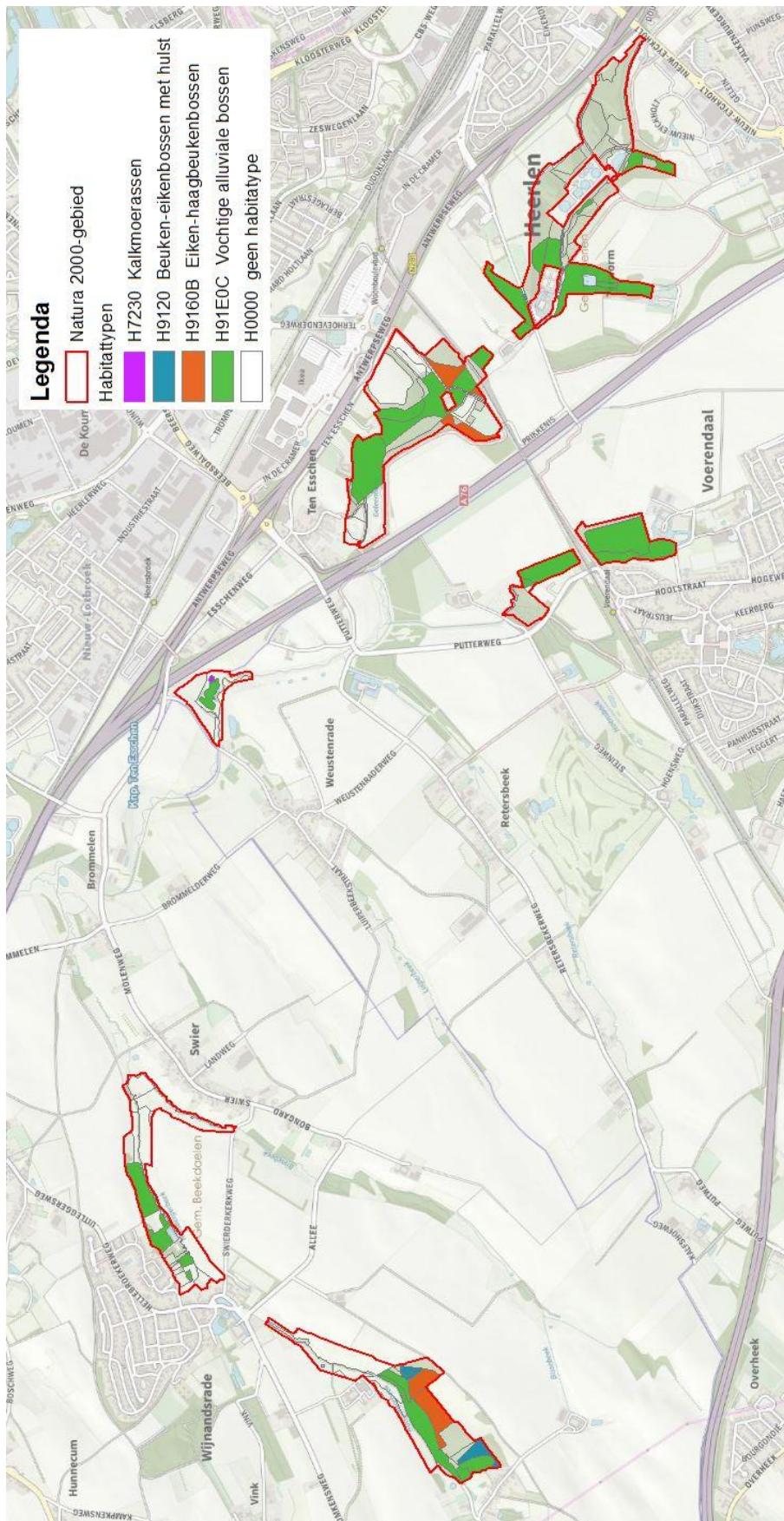
Nutsvoorzieningen	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Inspectie, beheer en onderhoud vloeistof- en gasleidingen: inspecties en regulier onderhoud en beheer	X			
Inspectie, beheer en onderhoud vloeistof- / gasleidingen: vormen van groot en achterstallig onderhoud binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.				X
Calamiteiten			X	

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding	Categorie 1	Categorie 2a	Categorie 2b	Categorie 3
Jacht			X	
Populatiebeheer en schadebestrijding			X	

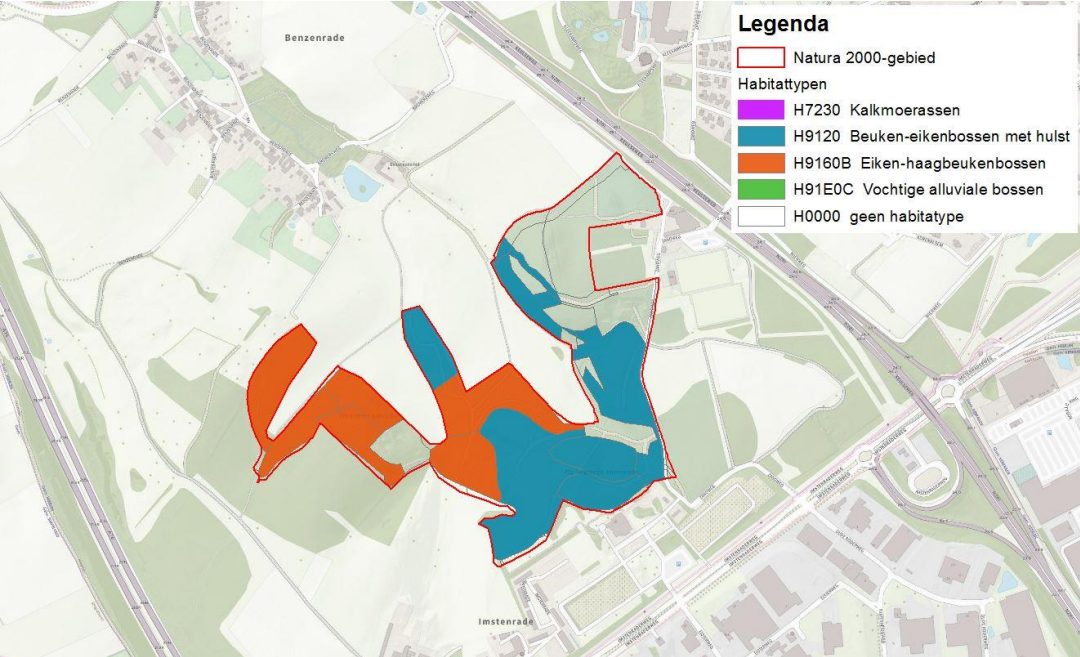
Bijlage 1a Habitattypenkaart (noord)

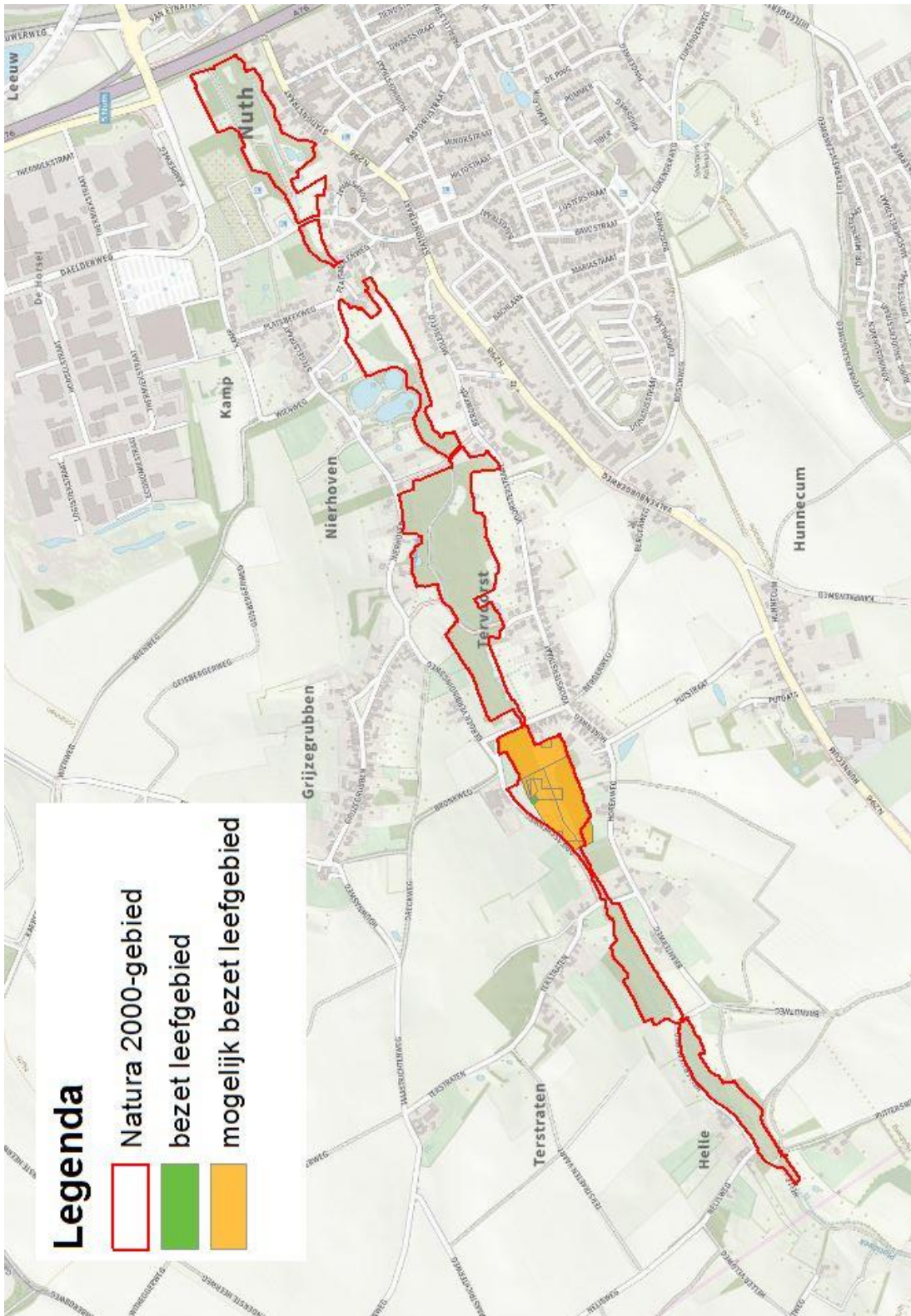
Bijlage 1b Habitattypenkaart (midden)

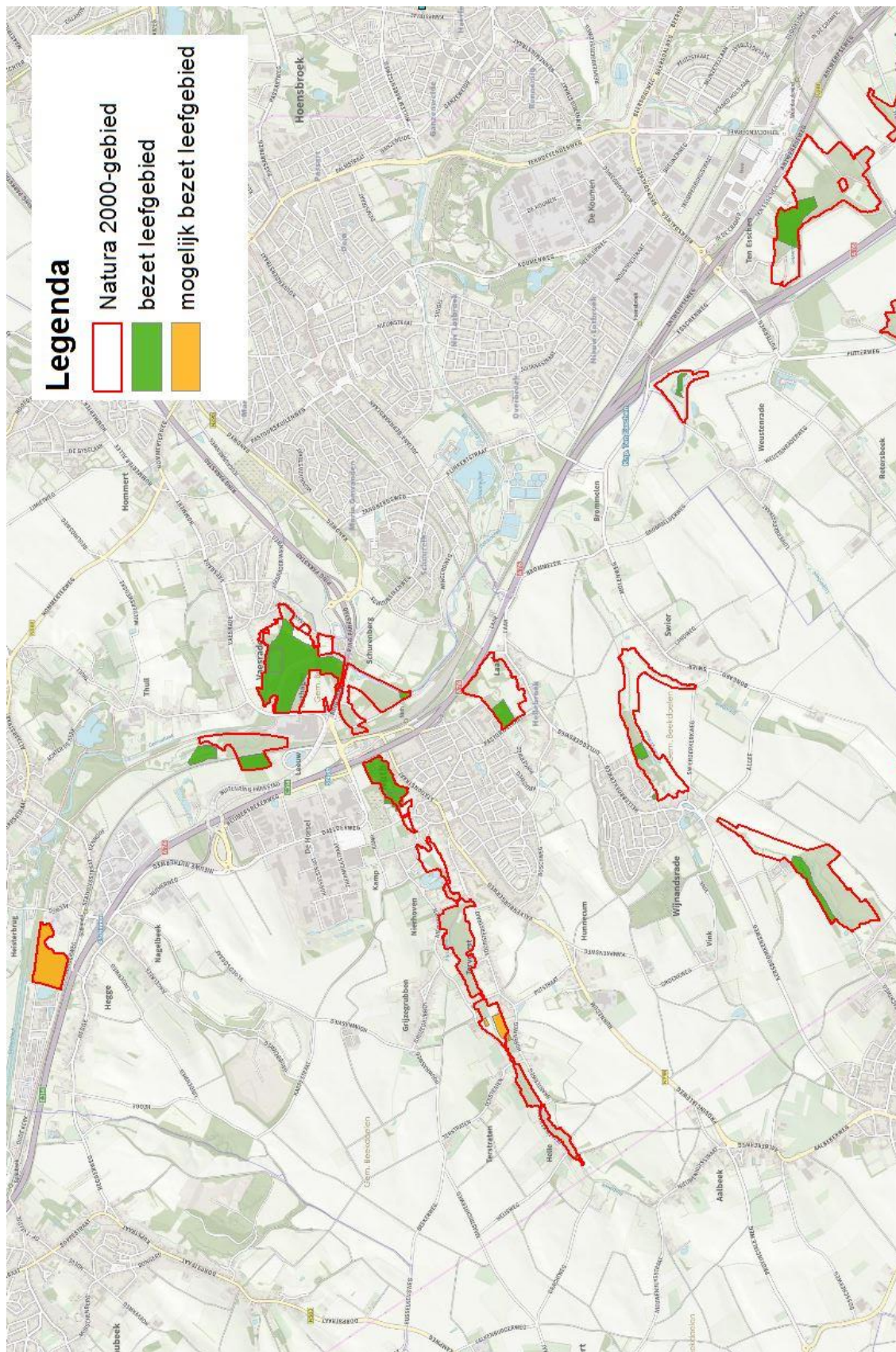
Bijlage 1c Habitattypenkaart (zuid)

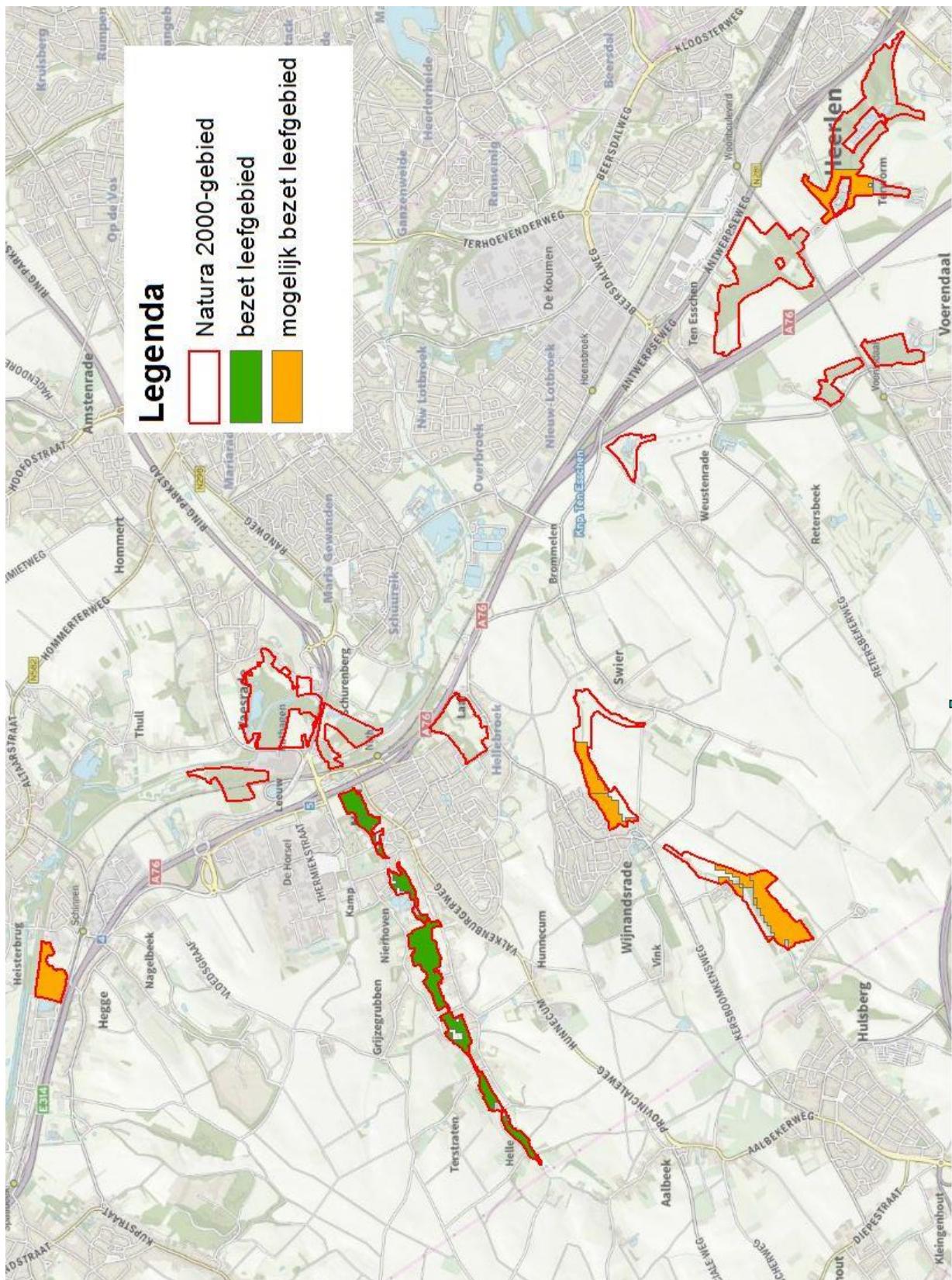
Bijlage 2 Leefgebiedenkaart Nauwe korfslak

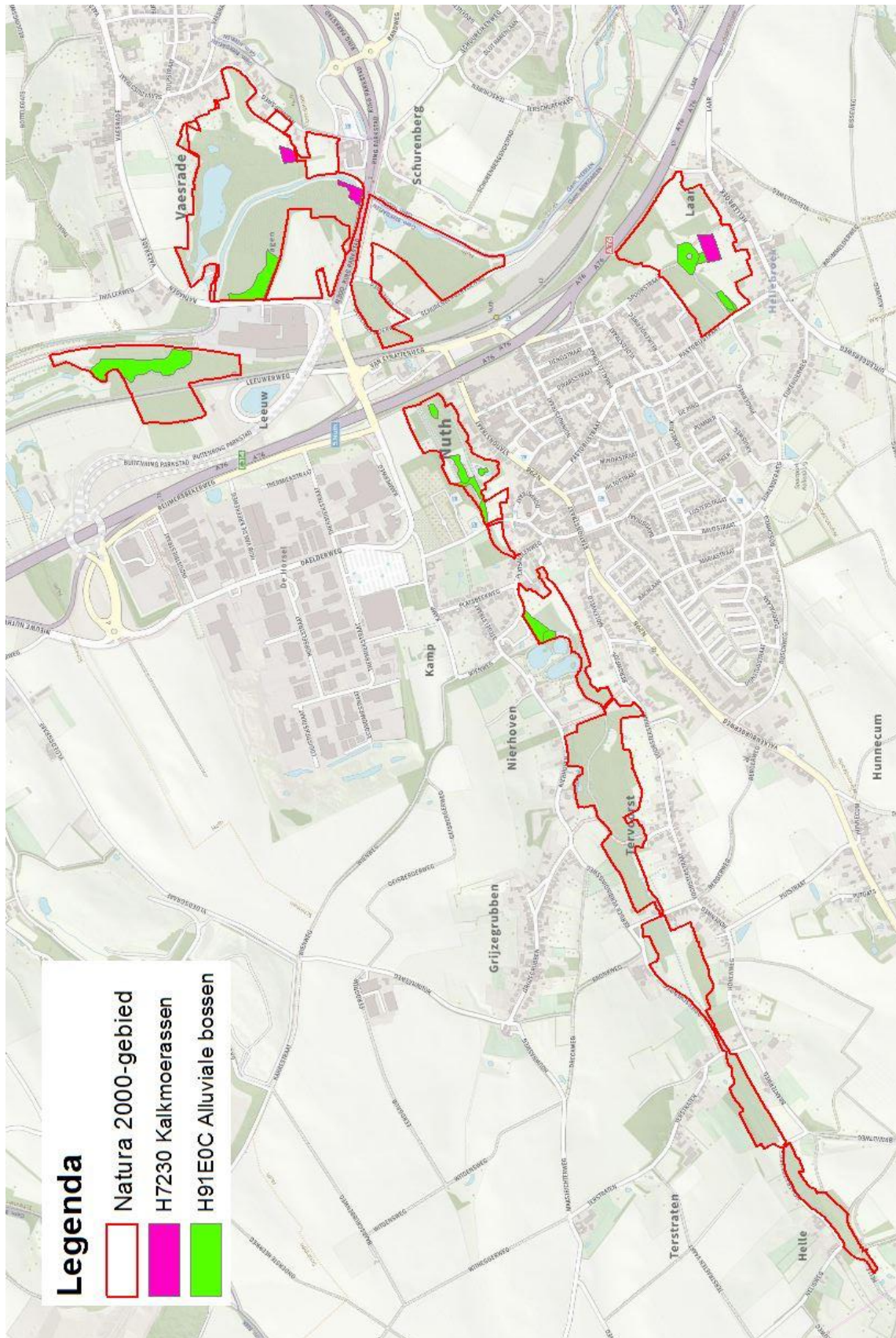
Bijlage 3 Leefgebiedenkaart Zeggekorfslak

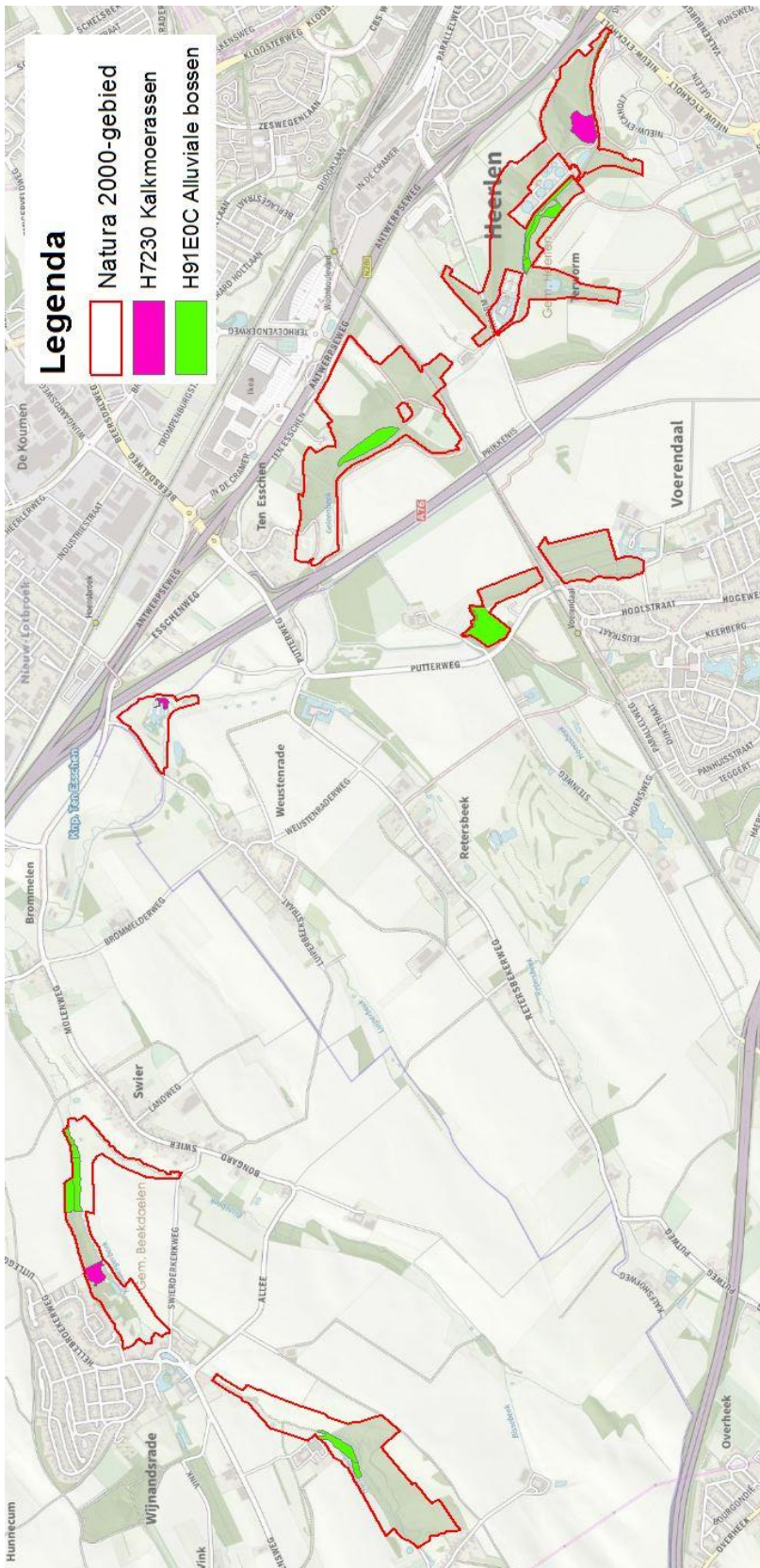
Bijlage 4 Leefgebiedenkaart Vliegend hert

Bijlage 5a Kaart potentie uitbreiding Kalkmoerassen H7230 en Alluviaie bossen H91E0C (noord)

Bijlage 5b Kaart potentie uitbreiding Kalkmoerassen H7230 en Alluviaie bossen H91E0C (zuid)

Bijlage 6. Lijst te toetsen huidig gebruik Geleenbeekdal

Natuurbeheer	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Regulier bosbeheer van natte en droge bossen	ja	nee	ja
Regulier beheer van graslanden	ja	nee	ja
Regulier beheer en onderhoud cultuurhistorische elementen	nee	nee	nee
Monitoring, onderzoek, toezicht en handhaving	ja	nee	ja
Exotenbeheer	ja	nee	ja

Landbouw	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Machinale bewerkingen op agrarische grond binnen of naast het Natura2000-gebied	ja	Nee	ja
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen	Ja	nee	Ja
Beregening met grond- of oppervlaktewater	ja	ja	ja
Veedrenking (uit beken en putten)	nee	nee	nee
Drainage van percelen	ja	nee	ja
Bemesten	ja	nee	Nee (1)
Beweiden	ja	nee	Nee (2)
Veedrenking	Nee	nee	Nee

- (1) Afhankelijk van landelijke besluitvorming over vernieuwde aanpak stikstofproblematiek evt. later invoegen (zie H7.5).
- (2) Door provincie(s) geoordeeld onderdeel te zijn van de stalvergunning, dus geen separate WNbWnNnb-vergunningplicht.

Recreatief gebruik	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Recreatief gebruik van wegen en paden: wandelen, hardlopen, paardrijden, fietsen conform openstellingregels	ja	nee	ja
Sportvissen	nee	nee	nee
Evenementen	ja	nee	ja
Educatieve excursies	ja	nee	ja

Waterbeheer	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Beheer en onderhoud watergangen en kunstwerken, onderzoek en monitoring	ja	nee	ja

Wonen en verblijven	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Wonen en verblijven	nee	nee	nee

Verkeer	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Openstelling t.b.v. wegverkeer	nee	nee	nee

Drinkwaterwinning	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Drinkwaterwinning	ja	nee	ja

Nutsvoorzieningen	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Aanwezigheid van kabels en leidingen	ja	nee	ja
Inspecties kabels en leidingen	ja	nee	ja
Beheer en onderhoud kabels en leidingen	ja	nee	ja

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
Jacht	ja	nee	ja
Populatiebeheer en schadebestrijding	ja	nee	ja

Bedrijven	Ecologisch relevant voor de ishd*?	WNb-vergunning, geen vergunningplicht o.g.v. andere regelgeving, of andersoortige vergunning met toets WNb?	Te toetsen in H7?
(Grond)wateronttrekking	ja	nee	ja
Bedrijventerrein	ja	nee	ja
Niet-agrarische bedrijven in buitengebied	ja	nee	ja

